

petrol-iş kadın

49

EKİM 2014

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

M&T Reklam'da kadınlar
direniyor:
CİNSİYETİMİZE ÖZGÜ
SORUNLARI ALGILAMAK
ZAMAN ALDI

Doç. Dr. Betül Urhan
Sendikal Bilinç'te:
Kadın İşçileri İçine Alan
Sendikal Model

Matematiğin Nobel'i
Meryem Mirzakhani'nin:
Matematik roman yazmak
gibidir

DEVA'da kadınlar ön saflarda
ÇIKARILACAĞIMIZI BİLE BİLE
GERİ ADIM ATMADIK

Sofralarımızda
sonbahar esintisi:
KESTANE

İstanbul Sözleşmesi
yürürlüğe girdi
ERKEK ŞİDDETİNE
YERİNDE MÜDAHALE
HAKKI GELİYOR

- Özel istihdam büroları, geçici iş sözleşmesi •

GÜVENCELİ İŞ
GÜVENLİ GELECEK

- Esnek / kısmi / keyfi çalışma •

- Evden / uzaktan çalışma •

- Sendikasız, güvencesiz çalışma •

GÜVENCESİZ ÇALIŞMAYA

SON

Yeni bir sayı ile karşınızdayız. Memleket, dünya karmakarışık. Ortadoğu halkları, Kürtler, Türkmenler, Ezidiler savaştan kaçıp, Türkiye'ye sığınıyor, Şengal'de, Kobane'de kalanlar ise yaşadıkları toprakları savunmak için direniyorlar.

Torba Yasa çıktı çıkmasına da, Türkiye'de son dönemlerde yaşanan en büyük iş cinayeti olan Soma'da işverenin sorumluluğunun üstü kapatılmaya çalışılıyor. İstanbul'da 10 işçinin öldüğü katliam gibi asansör kazasında, bilirkişi patronu kusurlu bulurken, savcılık onu akladı. Yolsuzluk ve rüşvet operasyonunda da takipsizlik kararı verildi. Böylece yargının yeniden yapılandırılması operasyonu ile çalışanlar arasındaki bağın niteliğini görmüş olduk. Bundan sonra işe iade davalarında, lehimize sonuç beklemek belki de hayal olacak. Polis "makul şüpheli" yaftası yaptırdığı direnişçi işçiyi dört gün gözaltına alma hakkına sahip olabilecek.

Torba Yasa'dan kadınlar lehine bir sonuç çıkmayacağını daha önceki sayılarımızda yazmıştık. Beklediğimiz oldu. Ama ev hizmetlileri için bazı düzenlemeler var, onların ne kadar lehine ne kadar aleyhine yasal düzenlemeler, bu sayıda bu konuyu ele alalım, dedik.

Kadınları ilgilendiren önemli bir uluslararası sözleşmeye Ağustos ayında Türkiye de imza attı: İstanbul Sözleşmesi. Yıllardır bu konular üzerine çalışan Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Merkezi'nden Avukat Gökçeçik Ayata dergimiz için sözleşmeyi kaleme aldı. Eviçinde ve dışarda erkek şiddetine maruz kalan yasanın neler getirdiğini gündem sayfalarımızdan okuyabilirsiniz..

Geçtiğimiz aylar pek çok direnişe tanıklık etti. Çalışanların hakları birer ikişer gaspedilirken, onlar da sendikalaşma yoluna gidiyorlar fakat yasal olarak hiçbir engel bulunmamasına rağmen, Türkiye'deki işverenler, sendikayı hâlâ öcü gibi görüyor, sendikacı işçilerin önüne sayısız engel çıkarıyorlar. O nedenle işten atmalar sıradan bir uygulama halini aldı. Fakat sendikalar ve sendikacı işçiler direniyor.

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak direnişte bulunan kadın arkadaşlarımıza destek için pek çok direniş ziyaretleri örgütledik. Gittiğimiz yerlerde dergicilik görevini de ihmal etmedik. SÜTAŞ'tan M&T Reklam'a, DEVA Direnişimizden, Anadolu Adliyesi taşeron işçilerine kadar direnişte bulunan arkadaşlarımızın, direniş ve yaşam deneylerini sayfalarımıza aktardık.

Çünkü kadın dergiciliği yapan kadınlar olarak sadece bugüne karşı değil, gelecek kuşaklara karşı da bir sorumluluğumuz olduğunun farkındayız. Kadın işçilerin mücadele, direniş ve fabrikadaki günlük yaşam deneyimlerinin üstü rahatlıkla kapatılabiliyor. İşçi kadının varlığını sürdürürken aynı zamanda mücadele verdiği de tarihin sayfalarına yansıtılmalı artık. Direnişlerin her kadın özelinde önemi var, bu anlamda.

Betül Hoca bu sayımızda sendikalarındaki kadın çalışmalarına ve erkeklik hallerine değiniyor. Esasında bu yazı önümüzdeki günlerde yayınlanacak olan daha geniş bir araştırmanın parçası... Çok aydınlatıcı bir yazı olmuş, öneririz.

Sağlık, kültür-sanat, yemek sayfalarımız her zamanki gibi çok heyecan verici... Kitap sayfası da öyle, kadınların okumaya, kültür sanat etkinliklerini takip etmeye, güzel yemekler pişirmeye de ihtiyacı var. Hem bunlar yaşamın haz aldığımız, yüzümüzü güldüren yanları....

Ama yaşamın diğer yanı ise herşeye rağmen bir gün onu terk edip gideceğimiz gerçeği. Ölümün varlığı ne yazık ki günümüzde bizi iyi insan olmaya sevk etmeyi başaramıyor artık. İki arkadaşımızı yitirdik. Bizim derginin künyesinde de ismi olan Petrol-İş Dergisi Genel Yayın Yönetmeni ve Basın Danışmanı arkadaşımız Mehmet Yılmaz'ı kaybettik. Mehmet iki yılı aşkın zamandır hastalıkla mücadele ediyordu. Sendikaların basın servisleri genellikle profesyonelliğin pek aranmadığı bölümlerdir; Mehmet profesyonel gazeteci idi.

Yıllarca ulusal basın organlarında ve dergilerde ekonomi gazeteciliği yapmıştı. Mesleğini çok sever ve benimsedi. Onun şu veya kendini sıkışmış hissettiği zamanlarda söylediği "Ama biz gazeteciyiz, mesleğimizi yapıyoruz" cümlesini hatırlıyoruz. Bunu zaman zaman doğruları yazmalıyız, zaman zaman da objektif olmalıyız bağlamında kullanırdı, art niyetsiz, kimsenin kuyusunu kazmayan, rekabetten ve çatışmadan hoşlanmayan bir arkadaşımızdı, kendisini çok özleyeceğiz.

Dilek Okumuş'u kaybettik. O bizim en sadık okurlarımızdan biriydi. Dilek bir zamanlar sendikamızın üyesi olan bir arkadaşımızdı. Dergimiz geciktiğinde hemen bizi arar, "Daha çıkmadı mı?" diye sorardı bizlere... Dergiyi mahalledeki kadınlara da dağıttığını anlatmıştı. O da bir süredir hastalıkla mücadele ediyordu. Sendika eylemlerinde karşılaştık genellikle, çok özel ve güzel bir insandı, her ölüm erkendir, iki arkadaşımız da çok genç yaşlarda terkettiler bizleri. Nur içinde yatsınlar, onları çok ama çok özleyeceğiz.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın
Genel Başkan

Ali Ufuk Yaşar
Genel Sekreter

İbrahim Doğangül
Genel Mali Sekreter

Nimetullah Sözen
Genel Örgütlenme ve Eğitim
Sekreteri

Ahmet Kabaca
Genel Yönetim Sekreteri

**Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri
Sendikası adına sahibi:**
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad.
No: 23 Altunizade 81180 Üsküdar/
İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Gün Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın Tic. Ltd. Şti. Beşyol
Mah. Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece, İstanbul

Web Adresi:
www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

e-posta: kadin@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Ekim 2014'te basılmıştır.

6 KISA... KISA...

8 *İstanbul Sözleşmesi yürürlüğe girdi:*
ERKEK ŞİDDETİNE YERİNDE MÜDAHALE HAKKI GELİYOR

11 *Torba Yasa'ya göre ev işçilerinin durumu:*
EV İŞÇİLERİ 10 GÜNDEN AZ VE ÇOK ÇALIŞANLAR OLARAK AYRILDI

12 *DEVA'da kadınlar ön saflarda:*
ÇIKARILACAĞIMIZI BİLE BİLE GERİ ADIM ATMADIK

15 *Kobane ve kadınlar:*
HER ŞEY DAHA EŞİTLİKÇİ BİR DÜNYA İÇİN

16 *M&T Reklam'da kadınlar direniyor:*
CİNSİYETİMİZE ÖZGÜ SORUNLARI ALGILAMAK ZAMAN ALDI

DIŞ HABERLER

20 *ITUC'da Arap kadın ağı toplandı:*
TOPLUMSAL CİNSİYET POLİTİKALARI KONUŞULDU

21 *İnsan ve işçi hakları büyük ödülü kadın avukata:* **ULUSÖTESİ ŞİRKETLERE KARŞI MADEN İŞÇİLERİNİ SAVUNDU**

22 *SÜTAŞ işçisi Mehtap Hız:*
ÇOCUK DA BİZİMLE BİRLİKTE BOYKOT EDİYOR

25 **HAKLARIMIZ**
MEDENİ KANUN VE KADIN - 2

28 *Anadolu Adalet Sarayı'nda çalışanlar taşeronlara karşı birleşti:*
SONUÇ İYİ OLACAK, DEMİŞLERDİ; OLDU

31 **SENDİKAL BİLİNÇ**
KADIN İŞÇİLERİ İÇİNE ALAN SENDİKAL MODEL GEREKLİ

34 *Matematiğin Nobel'i Fields Madalyası'nı alan Meryem Mirzakhani:*
MATEMATİK ROMAN YAZMAK GİBİDİR

36 **TARİHTEN KADIN SESLERİ**
Kadın yaşamının önemli evresi menopoz:
HER KADIN FARKLI BİR BİÇİMDE YAŞIYOR

38 **BİZİM HİKÂYELERİMİZ**
DERYAYDI, ANLATTIKÇA UMMAN OLDU

39 *Dilek arkadaşımızı yitirdik:*
ONU ÇOK ÖZLEYECEĞİZ

40 **KADIN RESSAMLAR**
Sıradışı bir kadın ressam:
SONİA DELAUNAY

42 **SAĞLIK**
ENERJİNİZİ DÜŞÜREN YİYECEKLERE DİKKAT

44 **EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!**
Sofralarımızda sonbahar esintisi:
KESTANE

46 **OKUMA ODASI**
• Annemle Konuşmalar
• Kadın Sağlığı Hareketinden Sesler
• Patron Baba ve İşçileri

47 **CEMİLE TEYZE**
YAŞLI BİR KADININ TUTUNMA HİKÂYESİ YA DA HAKLIDAN YANA OLMAK...

12

DEVA'da Kadınlar Ön Saflarda

16

M&T Reklam'da Kadınlar Direniyor

20

ITUC'da Arap Kadın Ağı Toplandı

22

SÜTAŞ İşçisi Mehtap Hız

28

Adalet Sarayı'nda Kadınlar Taşerona Karşı

34

Matematik Nobel'i Meryem Mirzakhani'nin

KISA... KISA...

SGBP Kadın Koordinasyonu'ndan Kent işçisi kadınlara destek

Bileşenleri arasında Petrol-İş Sendikası Kadın Servisi'nin de olduğu Sendikal Güç Birliği Platformu Kadın Koordinasyonu, 22 Temmuz'da Kocaeli Gebze'de kurulu Kent Gıda Fabrikası'nda grevde olan Tekgıda-İş üyesi kadın işçilere bir destek ziyaretinde bulundu.

Sayıları 30'a varan destekçi kadınlar "Grevci kadınlar yalnız değilsiniz", "Yaşasın kadın dayanışması", "Kadınlar evde işte direnişte" sloganları atarak basın bildirisi okudular.

Koordinasyon adına açıklamayı okuyan Göknur Marş, neoliberal sömürü düzeninde işçilerin ekonomik haklarının artık söylem düzeyinde bile ele alınmadığını belirterek "İşçilerin insan haysiyetine uygun bir ücretle çalış-

mak için verdikleri mücadele anlamlı ve değerlidir" dedi.

Marş, "Kent Gıda'da çalışan kadın arkadaşlarımız bunun için grevdeler, geçinebilecekleri bir ücret istiyorlar. Yardım, sadaka değil, emeklerinin karşılığını istiyorlar. SGBP Kadın Koordinasyonu olarak haklı mücadelelerinde Kent Gıda işçisi kadınların yanındayız" diye konuştu. Eyleme KESK Şubeler Platformu da destek verdi. ■

Kadınlar hanelerin en az para harcayanı

Türk-İş'in her ay yayımladığı açlık ve yoksulluk sınırı raporlarını toplumsal cinsiyet bakışı açısıyla gözden geçirdiğinizde ilginç veriler ortaya çıkabiliyor.

Konfederasyon tarafından yayımlanan 2014 Ağustos ayı raporuna göre dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması (yani açlık sınırı) 1.174, 65 TL olarak saptandı.

Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt) ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu

diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.826,24 TL olarak belirlendi.

Aile içinde kadınlar, erkekler ve genç çocuklardan daha az gıda harcaması yaparken, 4-6 yaş arası küçük çocukların gıda harcaması annelerinin biraz gerisinde kalıyor.

Araştırmaya göre yetişkin erkeklerin gıda harcamaları aylık 327,53TL iken, 15-19 yaş aralığında çocukların gıda harcaması 347,76 TL ile babalarını geçiyor, 4-6 yaş arası çocukların gıda harcaması ise 231,54 TL ile annelerine yaklaşıyor. ■

Kadınlar IndustriALL'da kota istiyor

IndustriALL Küresel Sendika'nın Güney Afrika'nın Pretoria kentinde yapılan Sahraaltı Afrika bölgesel kadın konferansında kadınlar, 14 Ekim günü alınan bir karar sonrasında, örgütün her kademesinde kadınların temsili için yüzde 40 kota istediler.

IndustriALL genel sekreteri Jyrki Raina, konferansta şöyle dedi: "Kadınlar ve erkekler, erkeklerin tek başına aldığından daha iyi kararlar alıyorlar."

Ancak bu kotanın sadece toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda alınmış önlemlerden biri olarak görülmesi gerekiyor. Konferansın kabul ettiği karar, yüzde 40 kota çağrısının yanı sıra, iş sağlığı ve güvenliğinden, güvencesiz çalışmadan, analığın korunmasından, kadınların yöneticiliğinden, HIV ve AIDS'den de söz ediyor.

Afrika'da ekonomideki büyümeye rağmen, kadınlar işyerinde hâlâ zorluklarla karşı karşıya. Toplumsal cinsiyet uçurumunun kapatılması açlığı ve yoksulluğu azaltacak. Konferans ebola salgınının gündemde olduğu bir dönemde gerçekleşti. Hep olduğu gibi, sağlıklılıkla ilgili afetlerden en çok zarar gören kadınlar oluyor.

Kadınlar kayıtdışı

Konferansın açılışına eski IndustriALL başkan yardımcısı Senzeni

Zokwana da katıldı. Şimdi Güney Afrika Tarım, Orman ve Balıkçılık Bakanı olan Zokwana, iklim değişikliği ve piyasalardaki istikrarsızlık karşısında istihdam yaratmak gerektiğini vurguladı. Güney Afrika Maden İşçileri Sendikası (NUM) temsilcisi Lydia Nkopane ise Afrika'nın her şeyi ihraç etmek yerine kendi ürünlerini işlemesi gerektiğini vurgulayarak şöyle dedi: "Hammadde ihraç ediyoruz ve hâlâ yoksulluk içinde yaşıyoruz."

Katılımcılar bölgede kadınların ve sendikaların karşı karşıya bulunduğu sorunlar üzerine bir sunum yaptılar. Bu sorunlar arasında kadına yönelik şiddet, kayıtdışı ekonomi, HIV/AIDS ve analığın korunması önemli bir yer tutuyordu.

Sahraaltı Afrika'da kayıtdışı ekonomi, tarım dışı istihdamın yüzde 66'sını oluşturuyor. Kadınların yüzde 74'ü, erkeklerin ise yüzde 61'i kayıtdışı istihdam ediliyor. Kayıtdışı ekonomide aşırı güvencesiz çalışma koşulları, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tehlikeler, ailelerin ve çocukların çalıştırılması söz konusu. Kadınların ihtiyaçlarının özel bir şekilde ele alınması gerekiyor. Yine burada kadınların kendi sorunları çevresinde örgütlenmesi gereği karşımıza çıkıyor. Maden ocakları çevresinde yaşayan toplumsal kesimlerdeki sorunlardan biri sözgelimi HIV/AIDS.

Sahraaltı Afrika'da kadınlara HIV virüsü erkeklere oranla beş ila yedi yıl daha önce bulaşıyor. Genç kadınların kendilerini korumaya başlamasıyla, yeni enfeksiyon oranı düşüyor. Ancak bu alandaki kazanımlara süreklilik kazandırmak gerekiyor.

Analığın Korunması Sözleşmesi

Analığın korunmasıyla ilgili 183 nolu ILO sözleşmesini daha çok sayıda ülkenin onaylaması bu konuda yararlı olacaktır. Şimdiye kadar bölgede sözleşmeyi sadece Benin, Burkina Faso ve Mali onayladı. Sendikaların ücret dışındaki konuları da toplu sözleşme kapsamına alması, kadınların yaşamında iyileştirmeler sağlayabilecektir. Ne yazık ki genellikle taviz verilen ilk konular analık ve kadın sorunları oluyor.

NUM yeraltında çalışan kadınların iş güvenliğiyle ilgili tehlikeleri vurguladı. Ne yazık ki kadınlara ve kadınların taleplerine yönelik hâlâ ciddi bir biçimde düşmanlık var. Son yıllarda toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin en ağır biçimi olan cinayetler maden ocaklarında işlendi. Maden Kaynakları Bakanlığı'nın bu konuda yaptığı tek şey, "hiçbir kadının yeraltında yalnız çalışmaması gerektiği" yolunda bir talimat yayımlamak oldu. Ama bu çözüm değil. Sendikaların bu konuyu öncelikli olarak ele alıp çözüme kavuşturması gerekiyor. Bölge konferansında kadınlar katılımcıların yüzde 35'ini oluşturuyordu. ■

Türkiye'de kadınlar kayıt dışında

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı işsizlik ve istihdam verilerinde haziran ayı itibarıyla Türkiye'de kayıtdışı çalışan kadın sayısının 4 milyon 32 bin olduğu açıklandı.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre Türkiye'de 2 milyon 654 bin kişi işsiz. Çalışabilir nüfus içerisinde erkeklerin yüzde 8,4'ü işsizken, kadınların ise yüzde 10'u herhangi bir işte çalışmıyor. Yine TÜİK'in verilerine göre kadınların ancak yüzde 26'sı iş bulabiliyor. TÜİK verilerine göre, haziran ayı itibarıyla Türkiye'de çalışan 26 milyon 586 bin kişi içerisinde 7 milyon 946 bin kadın çalışan var. Kadınların 2 milyon 805'i tarım alanlarında çalışırken, geri kalan 5 milyon

141 kişi ise farklı sektörlerde istihdam ediliyor.

Kayıtdışı çalışan kadın sayısı ise haziran ayı itibarıyla 4 milyon 32 bin olarak açıklandı. Bölge illerinde işgücündeki kadınların erkeklere oranı yüzde 10'un altındayken, batı illerinde bu oran artıyor. Türkiye'de istihdam oranlarında kadın çalışan sayısı az olduğu kadar emeği en çok sömürülen yine kadınlar oluyor. Özellikle tezgâhtar olarak çalışan kadınların hiçbir sosyal güvencesi olmamakla beraber asgari ücretin altında çalışma dayatılıyor. ■

İstanbul Sözleşmesi yürürlüğe girdi:

Erkek şiddetine yerinde müdahale hakkı geliyor

Türkiye'nin de imzaladığı İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet ve eviçi şiddet konusunda devletlere ciddi yükümlülükler getiriyor. Şiddet uygulayanların yanı sıra şiddete yataklık edenlere de yaptırım var. Devletler, ilk ve orta dereceli okullarda kadın hakları eğitimleri dersleri koymakla yükümlü olacak, şiddet mağduru kadına mültecilik hakkı da geliyor. Konuyu Petrol-İş Kadın Dergisi için Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden Gökçeççek Ayata yazdı.

Gökçeççek Ayata

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (CAHVIO), 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. 21 Ekim 2014 tarihi itibarıyla Sözleşmeye taraf olan ülke sayısı 15, bu ülkeler dışında Sözleşmeyi imzalayan ancak henüz onay prosedürü tamamlamayan ülke sayısı ise 21'dir. Türkiye, kadın örgütlerinin çabalarıyla Sözleşmeyi çekincesiz şekilde imzaladı ve onayladı. Bu nedenle, Sözleşmenin tümü idare ve yargı açısından bağlayıcıdır. Ayrıca Anayasa'nın 90. maddesi gereğince, Sözleşme ile çatışan kanun maddeler

ri söz konusu ise bu maddeler yerine Sözleşmenin uygulanacağı da açıktır.

İlk tek bağlayıcı hukuk metni

İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet konusunda Avrupa'daki ilk ve tek bağlayıcı hukuki metin. Özel olarak kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanmış olan Sözleşmede kadına karşı şiddetle mücadelede önleme (prevention), koruma (protection), kovuşturma (prosecution) ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma politikaları (policy) konularına yer veriliyor. Oldukça ayrıntılı bir içeriğe sahip olan Sözleşmede

şağıdakilerle sınırlı olmamakla birlikte pek çok konu düzenleniyor:

- kadınların şiddetten uzak yaşama hakkı,
- ayrımcılık yasağı,
- toplumsal cinsiyete duyarlı ve bütüncül politikalar kabul etme ve uygulamaya yükümlülüğü,
- uzmanların eğitimi,
- mağdurlara anladıkları dilde ve zamanında bilgi verme yükümlülüğü,
- bireysel ve toplu şikâyetleri güvence altına alma,
- sığınaklar,
- telefonla yardım hattı,
- cinsel suç mağdurlarına

ve çocuk tanıklara yönelik destek programları,

- zorla evlendirme,
- ısrarlı takip,
- kadınların genital sakatlanması (genital mutilation),
- suçların sözde "namus" adına işlenen cinayetler gibi kabul edilemez gerekçeleri,
- arabulucuk vb. alternatif uyuşmazlık çözümlerinin kadına yönelik şiddet vakalarında uygulanması yasağı,
- acil durumlarda uzaklaştırma kararı verilmesi,
- adli yardım,
- göç ve sığınma.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İZLEME MEKANİZMASI

Ülkeler Temelinde Değerlendirme Usulü

İstanbul Sözleşmesi (CAHVIO): Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi

GREVIO: Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Uzman Eylem Grubu

Taraflar Komitesi: İstanbul Sözleşmesi'ne taraf devletlerin temsilcilerinden oluşan komite

Kaynak: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/Docs/IC_monitoring_workflow_part_1.pdf

Çeviri: Eşitlik İzleme Kadın Grubu (EŞİTİZ)

Sözleşme'nin taraf devletlerce uygulanmasını izlemek üzere, 1 Ağustos 2015 tarihine dek, Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Uzman Eylem Grubu (GREVIO) oluşturulacak. Sözleşmeye göre; GREVIO üyeleri insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddet ya da mağdurların korunması ve onlara yardımcı olma alanlarında yetkinliğe sahip olmalı. GREVIO üyeleri taraf ülkelerin temsilcilerinden oluşan Taraflar Komitesi tarafından seçilecek ve kendi usul kurlarını belirleyecek. Taraf devletlerin GREVIO'ya periyodik rapor sunma yükümlülüğü bulunuyor, yani tıpkı CEDAW Komitesi'ne sunulan ülke raporları gibi İstanbul Sözleşmesi ile ilgili de ülke raporu sunulması gerekiyor. Taraf devletlerin ülke raporlarını hazırlarken, GREVIO tarafından hazırlanacak olan soru formuna uygun şekilde, Sözleşmenin hükümlerini yürürlüğe sokan hukuki ve diğer tedbir-

ler hakkında bilgi vermesi bekleniyor. GREVIO Sözleşmenin uygulanması hakkında sivil toplum örgütlerinden, sivil toplumdan ve insan haklarını korumaya yönelik ulusal kuruluşlardan bilgi alabilecek. Ülke raporları GREVIO tarafından incelenecek, gerekirse tavsiyelerde bulunulacaktır. Ayrıca GREVIO acil soruşturma usulü yürütebilecektir. Sözleşmenin geniş çaplı veya ciddi ihlallerinde uygulanacak olan bu usulde, GREVIO ilgili taraf devletten acilen konu hakkında özel bir rapor sunmasını ister. Gerekli gördüğü takdirde ve taraf devletin rızasıyla ülke ziyaretlerini de içeren bu soruşturmalar sonunda

sonuç ve tavsiyelerini taraf devlete sunar. Sonuç ve tavsiyelerle birlikte taraf devletin bu konudaki yorumlarını Taraflar Komitesi'ne ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne iletir.

GREVIO, Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili genel tavsiyeler kabul edebilir.

Şu an için GREVIO'ya bireysel veya toplu başvuru yolu mümkün değil.

Cinsiyet temelli mültecilik

Mültecilikle ilgili çok soru geliyor bize. İstanbul Sözleşmesi Madde 60/2, "...zulümden korkulduğu durumlarda başvuranlara mülteci statüsü verilir" diyor. Bu madde, Türkiye'de şiddet

gören kadınlar için bir umut olabilir mi, doğrudan hayata geçirilebilir mi?

AB Üyesi Devletlerde mülteci tanımlaması 2011/95/EU numaralı Yönerge'ye göre yapılıyor. Yönerge'nin çeşitli hükümlerinde işaretlediğim üzere halihazırda, İstanbul Sözleşmesi olmasa da cinsiyet temelli başvurular, "belirli bir toplumsal gruba aidiyet" temelinde mülteci statüsüne esas oluyor. Yani cinsel şiddet İstanbul Sözleşmesi olsa da olmasa da mülteci statüsüne yol açabiliyor.

Ama bu noktada Türkiye, toplumsal cinsiyete dayalı sığınma ve mültecilik başvurularını tanıyor mu ve bu konuda ne tür hukuki

düzenlemelere ihtiyaç var? sorularını sormak lazım.

11 Nisan 2013 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan ve sonrasında yürürlüğe giren 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu cinsiyete hassas yaklaşımlar barındırıyor ancak mülteci tanımı konusunda 1951 tarihli Cenevre Konvansiyonu'nun hükmünü tekrar etmekle yetiniyor. Cenevre Konvansiyonu ise cinsiyet temelli mülteci statüsünü açıkça tanımış değil. Buna karşın BMMYK ve tüm AB ülkeleri bugün artık cinsiyet temelli başvuruları Konvansiyon'daki 'belirli bir toplumsal gruba aidiyet' kavramı kapsamında değerlendiriyorlar. Türkiye'nin kabul ettiği yeni kanunda ise mülteci tanımının bu tür detaylarının düzenlenmesi çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmış. Bu yönetmelik ise henüz çıkarılmış değil. Büyük oranda AB Hukuku'ndan esinlenen bu Kanun'un uy-

gulamasında yukarıdaki AB Yönergesi'nde olduğu gibi cinsiyet temelli başvuruların da mülteci statüsüne dahil edilmesi beklenir.

Avrupa'dan gelenlerle sınırlı

Ama şu aşamada ortada bir belirsizlik var. İstanbul Sözleşmesi yürürlüğe girmekle bu belirsizliği gideriyor. Daha da önemlisi Türkiye Cenevre Sözleşmesi'ni, artık hiçbir çağdaş devletin kabul etmediği, bir çekince ile uyguluyor. Buna göre Türkiye sadece Avrupa'da meydana gelen olaylardan dolayı sığınanlara mülteci statüsü veriyor. İlginç olan nokta, İstanbul Sözleşmesi'nde böyle bir sınırlamanın bulunmaması. Bu Sözleşme'nin 60. maddesi Cenevre Sözleşmesi'nin 1 (A) 2 maddesine atıfta bulunmuş. Coğrafi sınırlamaya ilişkin çekinceye esas olan hüküm ise bu maddede yer almıyor. Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi altın-

daki yükümlülüğünün çerçevesi bu çekinceye göre, coğrafi sınırlamaya tabi şekilde, belirlense de Cenevre Konvansiyonu altındaki bu çekincenin İstanbul Sözleşmesi'nin 60 ve 78. maddeleri ile bağdaşır olup olmadığı ve Türkiye'nin coğrafi sınırlamayı İstanbul Sözleşmesi altında uygulayıp uygulayamayacağı tartışılır.

Çekinceye izin verilmiyor

Nitekim 78. madde, orada açıkça belirtilen maddeler dışında, hiçbir çekinceye izin vermiyor. Hatta bu maddeye göre konulacak çekinceler de sadece 5 yıl süre ile geçerli. 60. madde İstanbul Sözleşmesi'nde çekince konulabilecek maddelerin dışında tutulmuş.

Türkiye'nin uyguladığı coğrafi sınırlama ise bu maddenin uygulama alanını sadece Avrupa'dan gelenler ile sınırlı tuttuğundan 60. maddenin kapsamını belirgin şekilde daraltıyor. Coğrafi

sınırlama 6458 Sayılı Kanun'da da düzenlendi. Bu nedenle artık bu sınırlama kanundan kaynaklanan bir sınırlama niteliğinde.

İstanbul Sözleşmesi'nin bir temel hak ve hürriyeti düzenleyen 60. maddesi ile 6458 Sayılı yasanın çatışması durumunda Anayasa'nın 90. maddesinin son paragrafı gereği Sözleşme'ye öncelik vermek gerekiyor. Sonuçta, İstanbul Sözleşmesi, cinsiyet temelli sığınma taleplerinde Cenevre Konvansiyonu'ndan bağımsız bir ölçü norm yaratması nedeniyle, sadece bu tür başvurular için Türkiye'nin coğrafi sınırlama uygulamasını engelleyebilir. Bu da Avrupa dışından Türkiye'ye gelecek pek çok cinsiyet temelli sığınma talebinde bulunun kadın için umut olabilir. Tartışmalı bu konu mahkeme içtihadı ile netleştirilmeye muhtaçtır. ■

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ İZLEME MEKANİZMASI

Acil Sorgulama Usulü

İstanbul Sözleşmesi (CAHVIO): Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi

GREVIO: Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Uzman Eylem Grubu

Taraflar Komitesi: İstanbul Sözleşmesi'ne taraf devletlerin temsilcilerinden oluşan komite

Kaynak: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/Docs/IC_monitoring_workflow_part_2.pdf

Çeviri: Eşitlik İzleme Kadın Grubu (EŞİTİZ)

Ev işçileri 10 günden az ve çok çalışanlar olarak ayrıldı

Çoğunluğu kadınların oluşturduğu ev emekçileri için yeni torba yasada bazı düzenlemeler var. Ev hizmetlerinde 10 günden az ve 10 günden fazla çalışanlar için iki tip sigortalılık belirlendi. Bazıları bunu hak olarak görürken, İmece Ev İşçileri Sendikası, bütün ev işçileri için sosyal güvence ve kolay sigortalılık olmalı, diyor.

Son iki sayımızda da üzerinde sıkça durduğumuz, “kadınlara müjde” diye sunulan torba yasa nihayet çıktı. Daha önce bu yasanın kadınlar için bir haklar manzumesi olmadığını vurgulamıştık. Tekrar etmekte beis görmüyoruz, bu bir hak paketi değildi. Hak diyebileceğimiz tek şey doğum borçlanmasının paranın sizin cebinizden çıkması kaydıyla iki çocuktan üç çocuğa çıkarılması, Bağkurluların ve memurların da bundan yararlanmasıydı.

Tüp bebek yoluyla çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar açısından da deneme sayısı ikiden üçe çıkarıldı. Yani üç denemenin parası da bu kez sigorta tarafından ödenecek. Ama bu son saydığım “hak” denilen tüp bebek girişiminin üçe çıkarılmasının, kadınlara hak olsun diye düşünülmendiğini, azalan nüfusa tedbir olsun diye getirildiğinin altını çizmekte fayda var...

Torba yasada ev hizmetlerinde çalışan kadınların kayda alınmasına dair bir takım düzenlemeler bulunuyor. Bu, ev hizmetlerinde çalışan kadınların ne kadar işine yarar şimdiden kestirmek mümkün görünmese de yine de bir bölümünün sigortalanması, diğer bölümünün SGK'ya kayıt olarak, kısıtlı da olsa bazı sağlık haklarından yararlanması açısından bazı değişiklikler var.

Eve temizliğe giden işçilerin sigortalanması meselesinde ev işçileri iki kategoriye ayrılıyor.

Buna göre; bir ayda, aynı eve 10 günden az temizliğe giden ev hizmetlileri için ev sahipleri kupon yöntemi ile çalışanlar adına sigorta primi yatıracaklar. Bu sistem nasıl işleyecek? SGK'nın kuponları ya postanelere ya da bankalara bastıracağı söyleniyor. Ev hizmetlisi çalıştıranlar kuponları buradan alacaklar.

Asgari ücretin saatlik tutarı

Evine ayda iki kere temizlik işçisi gelen biri asgari ücretin saatlik tutarı üzerinden çalışılan saate göre kupon verecek. İş biten ev hizmetlisi bankaya veya PTT şubesine gidip, bu kuponları bozduracak. Bu noktada SGK kupon bozduran emekçiden yüzde iki oranında iş kazası ve meslek hastalığı primi kesecek. Ev emekçisi kayıt altına alınacak, ama yalnızca sağlık sigortasından yararlanabilecek. Emeklilik açısından bu kayıt, bir hak doğurmaya-cak. Emekli olmak için kendisi prim ödemek zorunda, bireysel emeklilik yani. Bazı yorumcular bu primin amacının iş kazası sonucunda bir yaralanma olduğunda, sigortalının sürekli iş görmezlik primi, sürekli iş görmezlik geliri, iş kazası sonucunda ölüm halinde ise geride kalanların ölüm aylığı alabilmesini sağlamak

olduğunu söylüyorlar. Bunun böyle olup olmadığını ancak uygulamada göreceğiz...

Anayasa'ya göre ayrımcılık

Ev hizmetlileri arasında çalıştıkları saat toplamı ayda 10 günün üzerinde olanlar için SGK bir sigortalılık formülü getiriyor. E-devlet ya da internet üzerinden doldurulacak formla ev emekçisi SGK'ya bildirilecek. Bu formda SGK'ya bir banka hesabı tanımlanacak. Belirlenen gün geldiğinde ev emekçisi çalıştıranların hesabından, otomatik olarak emekçinin çalıştığı gün kadar prim kesilecek.

İmece Ev İşçileri Sendikası konuyla ilgili yapmış olduğu basın açıklamasında, torba yasanın ev işçilerinin sosyal haklarını düzenleyen maddelerinin, yasal mevzuata aykırı olduğunu ve bu ko-

nuda ayrımcılık yapıldığını belirtiyor ve şunları vurguluyor: “10 günden az çalışma düzenlemesi Anayasa'ya ve 5510 Sayılı Kanun'a ILO 189 Sözleşmesi'ne ve diğer uluslararası sözleşmelere aykırıdır. Tüm diğer işçiler gibi 10 günden az çalışan ev işçisi de işçidir. Sigorta hakkımız çalıştığımız gün sayısına bakılmaksızın güvence altına alınmalıdır. Çıkarılan yasa, ev işçilerine çifte standart getirmiştir. SGK'ya göre bir işçi bir gün de çalışsa, sosyal güvenlik haklarına sahip olurken, torba yasa ile ev işçileri arasında 10 günden az, 10 günden fazla çalışanlar ayrımına gidilmiştir. Ayrıca iş kazası ve meslek hastalığı için prim ödenecek, hastalık ve emeklilik haklarından 10 günden az çalışan işçiler yararlanamayacaktır. Bu ev işçileri için bir kölelik düzenlemesidir.” ■

DEVA'da kadınlar ön saflarda:

Çıkarılacağımızı bile bile geri adım atmadık

Elif Tuğba Şimşek - Müjge Uçungan

DEVA'da yaşanan direnişte, iki kadın arkadaşımız da en ön saflarda yer aldılar. Onlarla, sendikalaşma sürecini, işten atılmaları, direniş sürecini konuştuk. İşyerinin sendikasızlaştırılmasıyla pek çok haklarını kaybettiklerini, anayasal haklarını sonuna kadar savunacaklarını belirttiler.

Sizi tanıyabilir miyiz, kaç yıldır burada çalışıyordunuz?

İsmim **Münevver Yavuz**, bekârım, 8 yıldır Deva İlaç'ta çalışıyordum.

Ne zaman işten çıkarıldınız, gerekçe neydi?

22 Ağustos günü işten çıkarıldım. 25. maddeyi gerekçe göstererek çıkardılar. Ama gerçek neden elbette sendikalaşmak. Sendikaya, dışarıdaki arkadaşlara destek verdiğim için çıkarıldım.

Ne zamandan beri sendikalisiniz?

İşyeri İstanbul'dayken sendika üyesiydim. Daha sonra 2010'da DEVA Çerkezköy'e taşındı. 2011'de toplu sözleşme haklarından vazgeçmemiz istendi,

hepimize bireysel sözleşmeler imzalatıldı, imzalamayanlar işten çıkarıldı. Bu arada sendika üyeliğinden de istifa ederek sendikasız olarak çalışmaya başladık.

Daha sonra tekrar sendikaya üye oldunuz mu?

Evet, ben daha önce sendikalı olduğum için hakkımı, hukukumu her şeyi biliyordum. Temelimiz sağlam olduğu için de devam ettirmeyi düşündük.

İşten çıkarılacağınız aklınıza geldi mi?

Hayır, hayır, çıkarılana kadar aklımın ucundan bile geçmedi atılacağım. Sonuçta sendikalaşmak anayasal bir hak.

DEVA'daki çalışma şartlarını anlatabilir misiniz?

Vardiyalı çalışıyorduk, 08:00-16:00 veya 16:00-00:00 işin durumuna göre 00:00-08:00 çalıştığımız da oluyordu.

Direnışte olmak nasıl bir şey?

Ben bu duyguyu ilk defa yaşıyorum. İlk defa direnişe katılıyorum, çok heyecan verici, destek vermek de çok önemli aslında.

Aileniz destekliyor mu?

Evet, sonuna kadar destek veriyorlar, çünkü benim ailem de ilaç sektöründe çalışıyor, ablam da ilaçta çalışıyor. Annem uzun süre ilaç sektöründe işçilik yapmış. Hepimiz ilaçta çalıştık esasında.

İşyerinde kadın olmaktan kaynaklı sıkıntılar yaşadınız mı, hakaret, küfür, taciz gibi?

Hayır, kesinlikle haklarını yiyemem o yüzden.

Kadın dergisi daha önce de bir röportaj yapmış, kreş varmış ancak sendika gittikten sonra kreş kaldırılmış, çocuklu arkadaşlarınız ne yapıyor?

Çocuğu olan arkadaşlarımız kreşin tekrar açılmasını istiyorlar tabii. Çünkü çocuk bakımı konusunda çok güçlük çekiyorlar. Kreş bir haktır, bu konuda kadın arkadaşlarımızı destekliyorum.

Ev işlerini kim yapıyor?

Evde çok fazla çalışmıyorum, ev işlerini annem ve kardeşlerim yapıyor daha ziyade.

Son dönemde artan iş kazaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ancak bir iş kazası olduğu zaman önlem alınıyor, öyle söyleyeyim ben size.

Bu konuda eğitim verildi mi, sizce yeterli mi?

Evet, evet verildi. Dönem dönem veriliyor bu eğitimler.

Direnışin sonu ne olur sizce?

Umarım olumlu olur, sendika tekrar içeri girer. İçerdeki arkadaşlarımız da dışarıdaki arkadaşlarımıza destek verirler. Birlikte her şeyin üstesinden gelinebileceğine inanıyorum ben, sadece birlik ve beraberlik gerekiyor.

Direnışte olan iki kadından birisiniz, kendinizi tanıtabilir misiniz?

Ben Zeynep Cantürk, DEVA'da 15 yıldır çalışıyordum. Ben de 22 Ağustos'ta işten çıkarıldım.

O zamandan beri direniştesiniz?

Evet. Bu süreç başlangıçlı iki ay oldu. Daha önce sendikalıydık. 2001 yılında işe başladığımda Petrol-İş Sendikası vardı. 2010 yılında bireysel sözleşme imzalattılar, sendikadan istifa ettik. Bir süre sendikasız gitti, kimse ses çıkarmadı. Geçtiğimiz Haziran'da tekrar sendikalaşma başladı. İki ay önce de sendikalı olan, bunun için mücadele edelim diyen işçileri çıkarmaya başladılar. Ben en son çıkarılan gruptaydım. “Sen sendikal faaliyette bulunuyorsun” diye çıkarmıyorlar elbette.

Hangi gerekçeyle çıkartıldılar?

Yöneticilerine karşı gelme. Aslında üç ihtar gös-

terip sonrasında savunmamızı alıp çıkarmaları gerekiyor ama daha hiç savunma bile alınmadan çıkarılan arkadaşlarımız var Biz Petrol-İş Sendikası'na destek için tabldot bırakan gruptayız.

Beş kişi tabldot bırakıp yemekhaneyi terk ettik, ondan sonra savunmamızı aldılar, sonraki gün de işten çıkardılar. Yemekhane disiplinine uymama bahanesiyle işten çıkardılar.

DEVA'dan önce başka bir yerde çalışıyor muydunuz?

Ben DEVA'dan başka bir yerde çalışmadım. İlk işe başladığımda ofiste çalışıyordum, memur statüsünde olacaktım, ama arkadaşım bana “sendikal ol, sendikal olunca daha çok hakların oluyor” dedi.

Ben de üç ayım dolduktan sonra sendikaya üye oldum. 10 yıl boyunca sendikalı çalıştım, dört yıldır da sendikasız olarak çalışıyordum.

Zeynep Cantürk

Peki sendikaya geçerken işten çıkarılma gibi bir korkunuz var mıydı?

Hayır, zaten eskiden sendika burada toplu sözleşme yapıyordu. 2010 yılından sonra başladı bu süreç. Üç senedir de kimseden ses çıkmıyordu, ama hiç zam verilmedi, pek çok hakkımız elimizden gitti. Son üç aydır sendikalaşmak için mücadele başlattık. Yıldırım için mücadele edenleri işten çıkarmaya başladılar.

Siz ne iş yapıyordunuz, çalışma koşulları nasıldı?

Ben ofiste çalışıyordum. İş günüm 08:00-17:30 saatleri arasındaydı. Makinede çalışan arkadaşlarımız vardiyalı olarak çalışıyorlardı.

Siz evli misiniz, çocuğunuz var mı?

Ben de evli değilim.

Kreş yok sanırım...

Sendika varken kreş vardı, sendikayı feshettiler kreş

hakkımız da gitti, üç ayda bir ikramiyemiz vardı, o gitti.

Sendika gittikten sonra kreşi kaldırdılar mı?

Tabii sendikal haktı çünkü kreş hakkı da. İzin paramız vardı, bir ay iznimiz vardı senelik, o gitti, mazeret iznimiz vardı 6 gün, onu da kaldırdılar. Şu anda mazeret iznini sadece saatlik kullanabiliyoruz. Haklarımız gitti, bu nedenle tekrar sendikalaşmak istiyoruz.

Şu anda direniştesiniz, peki aileniz sizi destekliyor mu?

Biz beş kardeşiz, diğerleri öğretmen, bilinçli insanlar. Bu süreçte hep beni desteklediler. "Kesinlikle geri adım atma" diyorlar bana. Ben çıkarılacağımı bile bile geri adım atmadım. Masaya tabldotu bırakırken de ertesi gün çıkarılacağımı çok iyi biliyordum. Zaten bizim sendikaya destek verdiğimiz biliniyor, fotoğraflarımız çekiliyordu, bizi takip ediyorlardı. İşverenler bizden daha çok çalışıyorlar maalesef. Sağolsun bizim arkadaşlarımız içinde de işverenlere destek olanlar var. Zaten iki ay önce çıkarılacak olanların arasında ben de vardım. Fotoğraflarımızı çekmişler lokalde, ama ben konum olarak işyerinde çok işe yaradığım için beni önce çıkartamadılar, sona bıraktılar.

İki ay içinde birini de yetiştirdim. Yetiştirmeyebilirdim de, ama vicdanım el vermedi. Yani benim yaptığımı yapmasa da bir şekilde işveren yürütüyor işini; sendika girmesin, ne yaparsa yapsın, her şeyi göze alıyor.

Pek çok işsiz var, belki bundan cesaret alıyorlar?

Kesinlikle. Ben kamu yönetimi mezunuyum, ama işveren için hiçbir önemi yok. Yeni işçi alıyor, benden daha fazla ücret veriyor bir yandan da. O zaman sen benim haklarımı ver.

Ben her zaman sendikadan yanayım. Örgütlülük çok önemli. "En kötü sendika sendikasızlıktan iyidir" mantığı ile bakıyorum. Bireysel olarak beni muhatap alma, sendikayı muhatap al diyoruz. Sendikayı kesinlikle muhatap almadığı için bireysel çıkartıyor bizi. Bahaneleri de hazır zaten.

Bizim aileden de gelen bir bilinçlilik var. Kardeşlerim Eğitim-Sen'li. Ben DEVA'ya girmeden, Petrol-İş Sendikası'na üye olmadan önce de Eğitim-Sen'in eylemlerine gidiyordum. On sene de sendikalı olarak çalıştım, sendikanın ne olduğunu biliyorum.

Dört senedir de sendikasızlığın ne olduğunu öğrendik, ikisini de yaşadım, o kadar açık fark var ki...

Türkiye'de gerek fabrikada gerek direnişte kadın olmak nasıl bir şey?

Hepimiz ekmek parası için çalışıyoruz, hepimiz eve ekmek götürüyoruz bunun erkeği kadını yok. Ben kadınla erkeğin eşit olması gerektiğini düşünüyorum.

Kadınlar hem evde hem dışarıda çalışıyor, bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yani hem çalışıyorsun hem de ev kadınısın. Evdeki iş seni bekliyor, yemek yapıyorsun, temizlik yapıyorsun, evin işini de yapıyorsun bu zor. Hele Çerkezköy'e taşındıktan sonra bu arkadaşların durumu daha da zorlaştı. Ben yalnız yaşadığım için bir sıkıntım yok.

Peki bu süreç nasıl biter ?

Biz zaten DEVA'ya sendika girsin diye mücadele ediyoruz, onun için ekmeğimizden olduk, onun için işimizden olduk. Ben ihbar tazminatı almadan işten atıldım. Amacımız insanca yaşayabilmek için hakkımızı almak. Anayasal hakkımıza, sendika hakkımıza kavuşmak. Zaten yöneticiler de toplantı yaparken "sendikaya üye olmak anayasal hakkınız, herkes üye olabilir; sendikal faaliyette bulunur" diyor. Ama sendikaya üye olduğunuzda bahane uydurup sizi işten çıkarıyor. Söylediği ile uyguladığı tutmuyor zaten. ■

Her şey daha eşitlikçi bir dünya için

İspanya İç Savaşı'ndan sonra ilk kez kadınlar bir direnişin içinde bu kadar kitlesel olarak yer aldılar. Kobane'de ülkelerinin, kendilerinin ve çocuklarının geleceği için mücadele veren kadınlar, dünyanın her yerinde basın ilgilere odağı oldular.

Kobane direnişinde kadınlar ön plana çıktılar. Önce, yaşadıkları topraklardan göç etmek zorunda kalan ve çocukları ile birlikte sınır kapısında bekleyen, kapının açılmasıyla, çadır kentlerde yaşam mücadelesi veren kadınlar olarak, daha sonra da bulundukları toprakları IŞİD'in işgal etmesiyle YPG ve YPJ safhalarında mücadele veren kadınlar olarak.

Öyle ki savaş alanından çekilip yollanan fotoğrafların hemen hemen hepsi güler yüzlü, genç -hadi bunu atlamayalım- ve güzel militan kadınlardan oluşuyordu. Kadınlar arasında YPG'den nispeten özerk ve özgün bir yapılanma olan YPJ, yani "Kadın Taburları"nın içinde direnişte yerlerini alıyorlardı.

Bu kadınların yaşamları, direnişleri kadın dergicilerin de ilgisini çekti. İkinci Dünya Savaşı sırasında kurulan ve kadın erkek eşitliği, sağlık, moda, makyaj vs. gibi konularda kadın haberciliği yapan Fransız Elle Dergisi onları sayfalarına taşıdı. Haberi yapan Valerie Toanian 14 yaşında IŞİD'e esir düşen ve daha sonra alıkonduğu yerden kuzeni ile birlikte kaçan Ezidi kızı Narin'nin hikâyesini anlattıktan sonra şu yorumu yapıyordu.

"Kadınların kaybedilme ve görünmezlik arasında tercih yapmak zorunda olduğu lanet karşısında, Tekoşin, Narin ve birçokları saygıyı gerektiren bir cesaretle savaşıyorlar. Suriye'de Irak sınırında, Kürt kadınları Halk Savunma Birlikleri'nin en az yüzde 40'ını oluşturuyorlar. Bu fenomenal rakam, bir kadın tarafından öldürüldüklerinde cehenneme gideceklerini düşünen cihatçıları bile panikletiyor." diyor.

Kadınların yürüyüşü

Kadınların IŞİD'e karşı bir koz olarak değil, kendilerini eşit yurttaşlar olarak görülmesi için de mücadele verdiğini belirten Toanian, Fransa Cumhurbaşkanı Hollande ve Amerikan Başkanı Obama'ya seslenerek "Sayın Başkanlar, Hollande ve Obama, sadece Irak'taki değil Suriye'deki kadın direnişçileri de desteklemek gerekiyor. Çünkü onlar erkeklerin yerine barbarlığa karşı mücadele ediyorlar. Çünkü onlar, kadınların tarihini yazmak için ayakta. Ve gezegenin her yanında kadınların uzun ve karmaşık özgürlük mücadeleleri daha yeni başlıyor. Onları unutmamak özgür dünyanın haysi-

yetidir. Kadınların yürüyüşü asla durmayacak." diyordu, bu haberdan sonra Valeri Toranian 13 yıldır yönettiği ELLE dergisinden istifa ettiğini duyurdu.

Orta ve üst sınıf kadınlara yıllardan beri moda, güzellik, "kadınlık" dersleri vermekle ünlü Avustralya'nın Marie Claire Dergisi ise konuyu daha sonra "Bu Olağanüstü Kadınlar IŞİD'e Karşı Savaşıyor, Şimdi Onları Tanımanın Zamanı" başlığı altında, savaştan kadınların hikâyelerini anlattı. Kadın foto muhabiri Erin Trieb, bir hafta kadınlarla zaman geçirmiş ve onların hikâyelerini yazmıştı. Onun haberinde de YPJ içindeki kadınlar "İrk, din farkı olmadan kendimizi kendimiz koruyoruz. IŞİD'e karşı başkaları korumayacak bizi" diyorlardı. Aynı haberde bu kadınların gönüllülerden oluştuğu, bir ücret almadıkları, istediklerinde taburdan ayrılma özgürlükleri olduğu, hediye ya da herhangi bir bağış kabul etmediklerinin altı çiziliyordu.

IŞİD militanlarının savaşta bir kadın tarafından öldürüldüklerinde cennete gidemeyecekleri korkusu nedeniyle, kadınlardan çok çekindiği, bu konuda yazılan hemen hemen tüm haberler-

de yer alıyor. Bu korkunun karşılıklı olduğunu vurgulamadan edemeyeceğiz, çünkü tüm savaşlarda olduğu gibi Kobane'de de kadınlar çocuklarıyla birlikte öldürülüyorlar, tecavüze uğruyorlar, ayrıca bu savaşta kadınlar köle pazarında satılmak tehlikesi ile de karşılaşıyorlar.

Kadın erkek eşitliğine inanıyoruz

Kadın taburunda savaşanlar arasında evli ve çocuklu genç kadınlar da var. Almanya'nın en çok okunan gazetelerinden biri olan Frankfurter Rundschau'nun 14.10.2014 tarihli "Kürt Kadınları IŞİD'e Karşı Savaşıyor" başlıklı haberde bunlardan biri çocukları büyük annelerine bıraktıklarını söyledikten sonra "Direnişe katılmadan önce çocuklarla vedalaştım ve onlara ölürsem her şeyi sizin daha iyi bir yaşama kavuşmanız için yaptığımı bilin, dedim" diyor ve "Biz Kürt kadınları, kadın-erkek eşitliğine inanıyoruz" diye devam ediyordu.

Gerçekten de Kobane Kantonu'nda IŞİD'e karşı direnişin öncesinde de kadın ve erkeğin toplumsal yaşama birlikte katılması için çok önemli adımlar atılmıştı. Kadınların toplum içinde eşit temsiliyi sağlamak için tüm yönetim ve idari birimlere eşbaşkanlık sistemi getirilmişti. Hatta Kanton'da hükümeti kurmakla görevli PYD'nin başında da Asia Abdullah ve Salih Müslim yönetici olarak bulunuyordu.

Orada yaşayan ve yurtlarından olmak istemeyen insanlar için Kobane'nin düşmemesi gerekiyor, ama kadınlar açısından bu, daha da gerekli çünkü kadınlar aynı zamanda eşit yurttaş olarak yaşayacakları, dünyanın nimetlerinden erkekler kadar yararlanacakları bir toplumun hayalini kurup, onun için de savaşıyorlar. ■

M&T Reklam'da kadınlar direniyor: Cinsiyetimize özgü sorunları algılamak zaman aldı

Gebze'de M&T Reklam Fabrikası'nda çalışan işçiler, Birleşik Metal Sendikası'na üye oldukları için işten çıkarıldılar. İşten çıkarılanların büyük bir bölümü kadın. Beş aydır fabrika önünde direnen kadın işçilerden bazılarıyla, kadın işçi, kadın sendika üyesi, kadın direnişçi olmayı konuştuk. Birbirinden ilginç yaşam deneyimleriyle karşılaştık.

Necle Akgökçe

"Sendikalı olursak şöyle şöyle haklarımız olur" diye, biz de üye olduk. Sonuçta "bu bizim hakkımızmış, niye üye olmayalım" dedik.

Bu anayasal bir hak aynı zamanda, işten çıkarılacağınız aklınıza geldi mi?

Evet, geldi esasında, ama diğer yandan da haklarımızı kullanmak istedik. "Bu bizim hakkımızsa peşinden koşalım" dedik.

İçeride kaç kadın çalışıyor, kreş, emzirme odası var mı?

Benim çalıştığım bölümde 50 kadın işçi var. Diğer bölümlerde de kadınlar çalışıyor. Yani kadınların sayısı bir hayli fazla, belki de erkeklerden daha çoktur. İçeride kreş filan yok. Emzirme odası da yok.

Kadın olduğunuz için özel bir baskı ile karşılaştınız mı?

Lavaboya gittiğimizde başımızda bekliyorlardı, ustalarımız, amirlerimiz, dakikaları sayıyor, "tuvalette yarım saat kaldın" diye tutanak bile tutuyorlardı. Amirlerimizin çoğu erkek olduğu için kadınların durumunu anlamıyorlardı. Biz de söyleyemiyorduk.

Aileniz sizi destekliyor mu?

Direnişe çok olumlu bakıyorlar. Za-

Sizi tanıyalım, kaç yıldır M&T Reklam'da çalışıyorsunuz, burada ne tür işler yapıyor?

Ceylan Cin: İki yıldır enjeksiyon bölümünde operatör olarak çalışıyorum. Resim çerçeveleri, broşür-lükler, reklam panoları gibi reklam sektöründe kullanılan her türlü ürünü üretiyor, bunların montajı, profil-lerin kesimi gibi işlerle uğraşıyoruz.

Medeni haliniz, eğitim durumunuz, daha önce dışarıda çalıştınız mı?

Bekârım, ailemle yaşıyorum, ortaokulu bitirdim. Evet daha önce tekstilde çalışmıştım.

Karşılaştırdığınızda hangi sektör size göre daha zordu?

Tekstilde çalışmak daha zor. Sigortasız, asgari ücretten bile düşük ücretle yıllarca çalıştım. Burada asgari ücretle çalışıyorum. Bir de servis var işte.

Sendikalaşma süreci nasıl başladı?

Arkadaşlarımız gelip anlattılar,

ten onların sayesinde buradayım.

Şükriye Karagül: Ben daha önce deri fabrikasında çalışıyordum. Deri-İş'e üyeydim, daha sonra çocuklarım oldu, ara verdim.

Kaç çocuğunuz var?

Dört çocuğum var. Çocuklar büyü-yünce maddi sorunlar da büyüdü. Mahalleye yakın olduğu için bu fabrikaya işe girdim.

Çocuklar kaç yaşında, kim bakıyor?

Kızlarım büyüdü, 15-16 yaşlarına geldiler. Burası vardiyalı işyeri olduğu için çocukları pek fazla etkilemedi esasında. Yakındı. Üç vardiya çalışıyorduk.

Eşiniz çalışıyor mu?

Evet, çalışıyor. Kirada oturuyoruz. Eşim deri işçisi, yıllarca deride çalıştı, hâlâ da orada. Eşim de esasında sendikal mücadele içinde olan biriydi, o nedenle fazla yer değiştirmişti. İşe alınmadı bir süre, yeni başladı o da aslına bakarsanız. Hakkını aramazsan asgari ücretle çalışırsın, bu da hiçbir işe yaramıyor, hakkını aradığında da kapının önüne konuluyorsun.

Kadın olduğunuz için olumsuzluk yaşadınız mı?

Tek kişinin maaşı ile geçinmiyor-sunuz, kadınlar çalışınca eve daha

fazla ücret giriyor ama erkeklerin yaptığı işin aynısını yapmamıza rağmen daha düşük ücret alıyorduk.

Evişlerini kim yapıyor?

Ben yapıyorum. Onu planlıyorum. İşten çıktıktan sonra koştura koştura eve gidip yemeklerimi ayarlıyorum. Direnişte nöbet tutup sonra eve gidip evdeki işleri ayarlıyorum. Az önce küçüğü okula bıraktım geldim buraya, birinci sınıfa başladı, alışmadı bir türlü. Diğerleri büyüdü esasında bize yardım bile ediyor. Ama küçük bakım istiyorum işte.

Sendikalaşma sürecini nasıl yaşadınız?

Bahar Gök: Burası deneyimli, daha önce de sendikalaşma çabaları olmuş. Bizim açımızdan avantaj da var. Ama patron tarafı da o deneyimlerden faydalanarak bizi nasıl etkisiz hale getirebileceğini biliyorlar.

Sendikalaşma süreci ben işe girdikten önce başlamış, ben yetişebildiğim kadarıyla kendi bölümümde bir şeyler yapmaya başladım. Enjeksiyon bölümünde çalışıyordum.

Direnış çadırının kendilerini rahat-sız etmediğini söylüyorlar. Ama bugün buraya açıklama yapılacak diye yalan yere polisi çağırmışlar mesela. Tedirginler, pankartlarımızı söktürmeye çalışıyorlar. 100. gün etkinliği yapacaktık. Bir gün öncesinde içerideki kadın işçiye kadın işçiler döv-dürülmeye çalışıldı.

Dayak yiyen kim?

Ben. Saçımı başımı yoldular. İçeride daha önce sorun yaşadığımız bir kadın işçi ve onun ailesi, güvenlikçiler birlikte dövdüler.

Şikayetçi oldunuz mu?

Saldırı içerden geldi, yapan da niha-yetinde bir kadın diye biz şikayetçi olmadık. Biz şikayetçi olmayınca insan kaynakları müdürü ve enjeksiyon müdürü kadını arabaya atıp, oğlu ile birlikte karakola gidiyorlar ve bizden şikayetçi oluyorlar. Sahte rapor aldırıyorlar. Daha sonra biz de saldırı, taciz, hakaretten beş kişiden

Ceylan Cin

şikayetçi olduk. Kadını kadına vur-duruyorlar, bunu hazmedemiyor insan.

İçerideki örgütlenme şu anda ne durumda?

Biraz zayıfladı. Üyeliklerini ertele-yen insanlar biz atılınca tepki gös-terdiler. Destek veren herkes atıldı. Ama dört buçuk aydır buradayız, sendikadan istifa eden iki kişi oldu.

İşten çıkarılan sayısı kaç kişi?

127 sanıyorum.

İşverenle görüşüldü mü?

Bahar: "Benim gücüm yetmez sen-dikanın isteklerini karşılamaya" di-yor patron. Ama yıllık cirosu 22 mil-yon Dolar. *Capital* dergisine gururla böyle röportaj veriyor. Büyüme gös-termiş, Gebze ve Düzce Sanayi Oda-larından başarı ödülü almış. Tabii onun değil, bizim başarımız bu, biz-den aldıkları ile böyle büyüebilmiş.

İçerideyken kadın olmanızdan kaynaklanan ne tür sorunlar yaşadınız?

Beş buçuk aydır bu fabrikada çalış-ıyordum. Daha önce pek çok yerde çalıştım. Çoğu zaman da sendikal nedenlerle işten çıkarıldım. Çalıştığım işyerleri genellikle örgütsüzdü. Tek bir işyeri vardı sendikalı oldu-ğum. Orada da kadın olduğum için bazı sıkıntılar yaşadım, kendim çık-tım.

Şükriye Karagül

Bahar Gök

Ne tür problemlerdi bunlar?

İşyerinde kadınlara yönelik taciz, kötü muamele vardı. Erkekler çok rahat davranıyorlar, hareketleriyle bir kadının rahatsız olabileceğini hiç düşünmüyorlardı. Sendika vardı ama böyle bir bilinç yoktu. Genel anlayış “bu fabrikada böyle şey olmaz”dı. M&T’de de aynı şeyi yaşadık. “Bu fabrikada böyle şeyler olmaz” dendi bize. Bu durumlarda genellikle “Siz prim vermeyin, siz düzgün davranın, bakalım o zaman kim ne yapıyor” diye kadın suçlanıyor genellikle. Kadının beyanı dikkate alınmıyor. Çok kaba davranışlara da maruz kaldık. Fiziksel olarak da yaşıyoruz. Optik enjeksiyon bölümünde, paletlerin geçiş alanı bizim çalışma alanımız aynı zamanda. Paletler bizim vücudumuza sürtünerek geçiyor. Paletle birlikte bir erkek geçtiğinde onlar da vücudumuza sürtünerek geçiyordu. Burada biz konuştuğça farkına vardık esasında, bunun taciz olduğunu. İçeride fiziki koşullar, diye düşünülüyordu. Kadın rahatsız oluyor ama fabrikanın ortamı bu, nereden geçecek diye düşünülüyordu.

Tüm bunların farkına varılması sendikanın bir kadın politikası olmasıyla bağlantılı, siz ne dersiniz?

Evet doğru. Herkes meseleyi cinsiyetinden bağımsız, kendinden bağımsız bir durum olarak düşünmeye

çalışıyor. Farkına varılmamış bir durum vardı. Halen mesafe kaydettiğimizi söyleyemeyiz. Pek çok fabrikada rastlanan bir durum esasında ama biz burada tartışmaya başladık. Ama ister kendimize ait bir sorun, isterse de işle ilgili bir sorun olsun tartışan, sorunları dile getiren bir kadın olarak öne çıktığımızda, size ilk söylenen “Kocanın yerinde olsam seni bir dakika evde tutmazdım”. Bekâr olduğunda da, -ki ben bekârım mesela- “Sizin niye evlenemediğiniz ortada, evde kaldınız sizi kim alıp da başına bela edinir” deniliyor. Bu sözde, hem hakaret, hem sözlü bir taciz, hem de ifade ettiğiniz sorunun üstünü kapatmak var. Ayrıca bize bir kişilik de dayatılıyor; kadın dediğin sessiz olur, önüne ne konuluyorsa itiraz etmez. Bunun cinsiyetimize yönelik bir hakaret ve saldırı olduğunu algılamak epey bir zaman aldı. Bakın pek çok arkadaşımız konuşmak istemiyor. Bunun nedenlerinden biri de kadınların kendine güvensizliği. Çalışma ortamımız, aile ortamımız hep bize konuşmamayı öğütüyor. Konuşurken yanlış cümle kuracağımızdan, saçmayalacağımızdan korkuyoruz.

Yani fabrikada arkadaşlar anlattı lavabo sorunundan, bedenimize çok rahat dokunulmasına kadar çeşitli sıkıntılar yaşıyorduk. Psikolojik taciz ve mobbing (yıldıрма) de vardı.

İçeride devam ediyor muymuş bu sorunlar?

Evet, halen de devam ediyormuş. Geçen hafta işten çıkarılan bir kadın arkadaşımız var. Bir usta arkadaşlarımızın başına gitmiş bir kaç hafta boyunca gözlerini onların gözlerine dikip arkadaşlarımızı rahatsız etmiş, güya çalışmayı denetliyor. Mobbing uyguluyor resmen, ama insanlar yaşadıkları şeyin mobbing olduğunu bilmiyor. Biz de yeni yeni dillendirmeye başladık.

Ücretlendirme konusunda da sıkıntılar yaşanıyor. Genellikle yüksek zamlar yapılmıyor. Ama erkeklere yapılan zamlar her zaman kadınlar-

dan daha fazla oluyor. Üç kuruş beş kuruş da olsa fazla oluyor.

Kadınlar direnişi de başka türlü deneyimliyorlar, direniş alanında kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar yaşanıyor mu?

Başlangıçta biz insiyatifsizdik. Sendikamız da bütün sendikalar gibi erkek ağırlıklı bir sendika. Ne şube yönetimlerinde ne de genel merkezde tek bir kadın yok. Kadın komisyonu olmayan bir sendika. Burada mesela direniş örgütlenirken bile erkeklerin dikkate alındığını gördük. Biz iki kadın zor bela direniş komitesine girdik. Bugün erkeklerin azalması ile birlikte insiyatif kadınlara geçmiş oldu.

Siz, ücretler konusunda ben de bir şeyler söyleyeceğim, demiştiniz...

Sevim Kar: Evet, şöyle bir şey var esasında. Ben paketleme servisinde çalışıyorum. Vasıfsız görüyor bizi, diyor ki “Ben yoldan geçen birini de alsam senin yaptığın işi yapar, siz kadınlar basit iş yapıyorsunuz” diyor.

Paketlemede kadınlar mı çalışıyor?

Evet genellikle kadınlar çalışıyor.

Peki paketlemede niçin kadınları tercih ediyorlar?

Kadınlar bu işi daha iyi yapıyorlar,

Sevim Kar

Sibel Aykın

elleri daha seri çalışıyor ve becerikliler. Normalde bu işyerinde erkekler parçaları üretiyor, biz bütün onları birleştirip paketleyip, o paketleri de taşıyoruz. Ağırlık da taşıyoruz yani.

O zaman kadınların yaptığı iş de beceri gerektiren bir iş, yani siz vasıfsız değilsiniz...

Yani...

İşyerinde işten kaynaklanan sağlık sorunları yaşadınız mı?

Sibel Aykın: Ben yedi yıldır burada paketlemede çalışıyorum. Sevim'de de bende de bel fıtığı çıktı, ağırlık taşımaktan. Sürekli hastanelerde dolaşıyoruz. Bir sene önce hastalığımızı raporladığımız için bizi aksesuar bölümüne aldılar. Orada da sürekli aşağıya in, yukarı çık, ağırlık taşı, baskılar bitmedi. Bizi yıldırmak istiyorlardı, ustabaşımız bize "Yapamıyorsanız, bırakın gidin" diyordu. Yıllarca buraya emek harcıyıp hastalık sahibi olmuştuk, bırakmak istemiyorduk. Dokuz ay önce, sendikalaşma çalışmaları başladı, biz de daha insanca koşullarda çalışmak için sendikaya üye olduk.

Bel fıtığı ile ilgili meslek hastalıkları hastanesine başvurduunuz mu?

Sevim: Evet son olarak Ankara'ya başvurdum. Beş tane fitik var, rapor almıştım. Son hastane maluliyet verdi, ama şimdi Ankara'dan gelen raporu bekliyorum. Yöneticiler şöyle

diyorlar "Burada olduğu ne malum dışarıda da olmuş olabilir, evde ağır bir şey kaldırmışsındır" Evde yaptığımız işler normal iş, bizim burada ayakta 36 saat çalıştığımız da oldu. Gece vardiyalarında aç susuz çalışıyor, kuru asgari ücret alıyorduk. Yarım saat yemek saati var. 50-60 kişi çıktığında yemek alana kadar zaten 15 dakika geçiyor.

Sendikalaşma sürecini anlatabilir misiniz?

Bel fıtığı meselesi ile uğraşırken beni işten çıkarmışlardı. Rapor almıştım önce iş değişikliği verdiler. O işe başladığımın ikinci haftasında da işten çıkardılar. İşe iade davası açtım dava devam ederken, çekindiler herhalde, tekrar çağırdılar, yine başladım çalışmaya. Arkadaşlar sonra gelip sendikalaşma meselesini anlattılar. Üye oldum. Sonra da ilk örgütlenen arkadaşlarımızı çıkardılar, beni çıkarmadılar önce ben devam ettim. Sonra beni de çıkardılar. Burada sosyal hayata zaman yoktu. Her mesai zorunluydu.

Buranın yurtdışı bağlantısı var mı peki?

Hep yurtdışına çalışıyor. Lenzer, George Betton gibi firmalara mal üretiyor, 53 ülkede üretim yapıyor.

Sibel: Ben bir şey daha anlatmak istiyorum. Burada kadınlar daha çok yoruluyordu. Bizi akşamları zorla mesaiye bırakıyorlardı. Sabaha kadar çalışmamıza rağmen yemek vermiyorlardı. Ustabaşı "Ben tahmin etmiyordum, saat 22.00'da biter sanıyordum. Uzadı ne yapayım" diyordu bize. Yemek vermeden bizi bazen 08.30'a kadar çalıştırıyordu. Her yıl başlarında mesai için kağıt imzalatıyorlardı. İmzalamadığımız zamanlar baskı uyguluyorlardı. Geçtiğimiz yıl başında da saat ücretine döndürmeye çalıştılar bizi kabul etmedik. "Saat ücreti sizin için daha iyi" diyorlardı. Baskılardan yıldı. Bir sendika gelsin, rahat edelim dedik. Başka işyerlerine bakıyoruz; sendikalılar ve haklarını alıyorlar. Biz burada hiçbir hakkımızı alamıyoruz. Sendikalı işyerlerinde bayram çikolatası, kandel

simidi gibi şeyler veriliyordu mesele. Bunlar önemli değil ama işçilere değer verildiğini gösteriyor hiç olmazsa. İdari kadroyu otele eğlenceye götürüyorlar. Bize beş kuruşluk değer vermiyorlardı. Yıl başında verdikleri zam yüzde 3'ü geçmiyordu. Zorlanıyorduk geçim olarak da.

Evin geçimini kim sağlıyor?

Ben bekârim, ailemle oturuyorum, babam şeker hastası ve onlara ben bakıyorum.

Evin geçimini ben sağlıyorum. Direnmeye çalışıyoruz, ama çok sıkıntıdayız. Burayla uğraşıyorum, hastanelerle uğraşıyorum, evde ev işleriyle uğraşıyorum. Annem hasta onun başını bekliyor, sabaha karşı yatıyorum, sonra buraya geliyorum.

Bundan sonra ne olur sizce?

Sibel: Elimizden geldiğince direnmeye çalışıyoruz. İşyerini kapatacağını söylüyor patron ama içeridekilere korku vermek istiyor. Şimdilik buradayız ve direniyoruz.

Sevim: Kadınların başka sorunları daha var. Ama itiraz etme şansları çok az. Çocukları okula gidiyor onu okuldan alacak, "Gidelim, sorunlarımızı konuşalım" dediğimizde kimse gelmiyor. "Benim ihtiyacım var çalışmak istiyorum" filan diyorlar. Boşanmış kadınlar da var örneğin, ama onlar bunu söylemek istemiyorlar.

Öyle mi neden?

İçeride rahatsız ederler diye korkuyorlar. Laf olur. Söz olur. Çok birlikte hareket edemiyoruz bazen de yeni girenler olduğu için işçi de çok değişiyor.

Sizler direnişin geleceği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sevim: Ben sendikalı olarak işimin başına dönmek istiyorum.

Bahar: Esasında birarada durduğumuz takdirde biz bu fabrikada, bu işi yıl başına kadar bitiririz. Direniş sürerse içerideki arkadaşlarımızın da morali yükselir. Kazanmamız için hiçbir neden yok esasında. ■

ITUC'da Arap kadın ağı toplandı: Toplumsal cinsiyet politikaları konuşuldu

Arap Sendikalar Konfederasyonu'nu (ATUC) kurmak için toplanacak kongrenin arifesinde, Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'na (ITUC) bağlı yeni bir bölge örgütü olan Arap Kadın Ağı, 27-28 Eylül 2014 günlerinde Amman'da bir toplantı düzenledi. Toplantıda ATUC'un toplumsal cinsiyet politikası ve Arap dünyasında kadın hakları konuları görüşüldü.

ATUC'un toplumsal cinsiyet politikası gereğince "Arap dünyasında kadınların sendikal örgütlere katılımı yüzde 25'i geçmiyor". Bu konu ATUC kadın komitesince ele alınıyor.

Ayrıca, toplumsal cinsiyet politikası şu konuları da kapsıyor: eşitlik ve ayrımcılık gözetmeme ilkelerinin hayata geçirilmesi, kadınların karar ve yönetim pozisyonlarına gelmesinin sağlanması, politik katılım ve insana yakışır çalışma. Bu çerçevede ele alınan konular arasında kadınların barış ve güvenlik hakkı ve her tür şiddete karşı mücadele de yer alıyor. Bölgede kadınların IŞİD'den kaynaklanan teröre ve tehditlere maruz kalmaları nedeniyle toplantı gündemi bu konuyu da kapsadı.

IŞİD tehlikesi vurgulandı

IndustriALL'dan Haşme Ya Muhsin Al-sadavi, çatışmalardan kaynaklanan şiddetin kadınların yaşamı üzerindeki etkileri konusunda bir sunum yaptı. Ülkesi Irak'taki durum üzerine bilgi veren Haşme Ya şöyle dedi:

"Irak bitmek bilmeyen bir savaş hali yaşıyor. Bu durum diktatörlükle başladı, derken komşularla savaşlar, altyapının yıkımı, ambargolar geldi. Bütçenin yüzde 95'i askeri harcamalara gitti. Savaşlar istikrarsızlığa ve gerilemeye yol açtı. Kadınların yüzde 15'i dul. Bu 1,5 milyon dul kadın demek. Bu yüzden 3 milyon çocuk sokaklarda ve 9 milyon insan sefalet içinde yaşıyor. Kadınların çocuklarını geçindirebilecek parayı kazanmaları için desteklenmeleri gerekiyor. 2003'ten sonra kurulan hükümetler etnik temellere dayanıyordu. Yolsuzluk almış başını gidiyor. Vatandaşa aldırın yok. Güvenlik yok, sağlık hizmetleri yok. Paramiliter gruplar ve çeteler kol geziyor. Yezidiler ve Hristiyanlar IŞİD'den kaçıyor. Başka ülkeler de Irak'a müdahale ediyor. Barış için mücadele veren kadınlar var. Sivil toplum örgütleriyle işbirliği gerekiyor. Sendikalar şu ikilemle karşı karşıya: Milyonlarca işsiz varken, sendikalar işçileri nasıl temsil edecek? Uluslararası topluluğun kadın mültecileri destekleyecek bir program oluşturması gerekiyor. IndustriALL bu konuda bir rol oynayabilir."

Tekrar karanlık çağlara dönmek

Toplantıda şiddet, Suriye'de kadın mülteciler ve kadınların katılımı konularında alınan kararlar kongreye sunulacak. Bütün Arap sendikalarının şiddete karşı mücadeleyi desteklemek üzere 30 Ekim günü bir saatlik bir eylem gerçekleştirmesi kararlaştırıldı. "Şiddetin artması bizleri tekrar karanlık çağlara götürüyor" diyen kararda, insanlık trajedisine son vermek ve insanların ülkelerine dönmelerini sağlamak için uluslararası topluluk elinden geleni yapmaya çağırılıyor.

2010'da Arap Kadın Ağı kurulduğu sıralarda öngörülen beklentiler gerçekleşmedi, aksine çoğu ülke bu konuda geriledi. Haşme Ya: "Ayaklanmalarda işçi hareketi, öğrenciler ve sivil toplum rol oynadı, ama bu kesimler iyi örgütlenmiş değildi. İslamcılar bunu kullandı. Kadınlar kullanıldı, çünkü kadınlar meta, zevk aracı, henüz toplumun esas vatandaşları değiller." dedi. ■

İnsan ve işçi hakları büyük ödülü kadın avukata:

Ulusötesi şirketlere karşı maden işçilerini savundu

Hukukçu Alejandra Ancheita, ülkesi Meksika'da göçmenleri, maden işçilerini ve yerli halkı savunma konusundaki kararlı çalışmalarından ötürü, insan haklarıyla ilgili "Nobel ödülü" olarak da nitelenen "Martin Ennals Ödülü"ne layık görüldü.

Ancheita, Meksika'da yerli halkın haklarını savunmasına yardımcı olan "Proyecto de Derechos Economicos, Sociales y Culturales" (ProDESC) adlı sivil toplum örgütünün kurucusu ve yöneticisi. Alejandra Ancheita uluslararası maden ve enerji şirketlerinin acımasız açgözlülüğüne karşı son 15 yıldır hayatını tehlikeye atarak yerli halkın haklarını korumaya çalışıyor.

Ancheita ödülü alırken şöyle konuştu: "Sadece benim çalışmamın ve örgütünün çalışmalarının tanınması açısından değil, Meksika'da insan hakları savunucularının karşı karşıya bulunduğu tehlikeli koşulların fark edilmesi açısından da bu ödülü almak büyük bir onur. Aynı zamanda büyük de bir sorumluluk."

Alejandra'nın uluslararası şirketlere karşı destek verdiği ve mahkemelerde

savunduğu kişiler ve topluluklar genellikle şiddet eylemlerine maruz kalıyor.

Martin Ennals vakfının başkanı, eski İsviçre dışişleri bakanı Micheline Calmy-Rey, "Meksika'da insan hakları savunucuları sistemli bir şekilde saldırılar, tehditler, suçlanmalar ve cinayetlerle karşı karşıya. Sayın Ancheita ve örgütü ProDESC Meksika'da sürekli gözetim altında, medyanın karalama kampanyalarına maruz kalıyor. Çalışma mekânları basılıyor." dedi.

Hayat pahasına hak savunusu

IndustriALL Küresel Sendika genel sekreter yardımcısı Fernando Lopes ise yaptığı konuşmada şunları vurguladı:

"Meksika'da demokratik sendikaları güçlendirmek için ProDESC'le ortak çalışma yürütmekten mutluluk ve onur

duyuyoruz. Alejandra Ancheita'nın insan hakları konusundaki kararlılığı dikkate değer. Kendisini ödül nedeniyle içtenlikle kutluyoruz. Sendika ve insan haklarının pervasızca ayaklar altına alındığı bir ülkede onun yürüttüğü çalışma çok önemli."

Uluslararası Af Örgütü'nün eski genel sekreterinin adını taşıyan Martin Ennals Ödülü, taşıdığı büyük kişisel riske rağmen kendisini bu alana adanmış insan hakları savunucularına veriliyor. Ödül, Ennals'ın ölümünden iki yıl sonra, 1993'te kondu. Ödül jürisi Uluslararası Af Örgütü, İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Uluslararası Hukukçular Komisyonu'nun yanı sıra yedi başka uluslararası sivil toplum örgütünden oluşuyor.

Ödülü kazanan kişiye 20.000 İsviçre frankı (20.700 dolar) veriliyor. ■

SÜTAŞ işçisi Mehtap Hız:

Çocuk da bizimle birlikte boykot ediyor

Tekgıda-İş Sendikası'na üye oldukları için SÜTAŞ Karacabey ve Konya Aksaray'da 13 Nisan'dan bu yana işten çıkarılan işçilerin sayısı 57'e ulaşırken, direniş sürdürülüyor. Petrol-İş Kadın Dergisi direnişçi işçilerden Mehtap Hız ile konuştu.

Necla Akgökçe

Sizi biraz tanıyalım nerelisiniz, evli misiniz bekâr mısınız?

Adım **Mehtap Hız**. Ben Karacabeyliyim, evliyim, eşimle birlikte aynı gün çıkarıldık işten. Dokuz yıldan beri Sütaş'ta çalışıyordum. Karacabey fabrikasında benimle birlikte 14 kişi daha çıkarıldı. İki kadındı, biri benim. Bir çocuğum var. Borçlarım da var. Sendika yardım ediyor, ya sendika olmasaydı? Bizi resmen karı-koca açlığa terk ediyor.

İkiniz de direniştesiniz, zor olmuyor mu?

Sütaş'ta çalışıyorsanız zaten kıt kanaat geçinmeye çalışıyorsunuz. Ben 9 yıldır çalışan bir elemanım, asgari ücret alıyordum. Bana 9 yıldır iki lira zam vermiş bu fabrika. 2012'de sendikalaşmaya başladıktan sonra geçen yıl ikramiye çıkarttılar insanlar sendikaya üye olmasın diye. O da 300 TL gibi bir şey, dört ayda bir. Esasında bunu yaparken normal maaşımızdan mesailer kestiler. İkramiye vardı, ama aslında yoktu.

Hangi gerekçe ile çıkardılar sizi ?

Sendikaya üye olduğumuz için çıkarıldık. “Sendikaya üye olun” dediğimiz için “Arkadaşlarımızı, rahatsız ediyor, onların huzurlarını bozuyormuşuz” bize böyle söylendi.

Aylardır Karacabey'de Bursa-İstanbul Karayolu üzerinde direniyoruz. Direnişimiz çok zorlu geçiyor. İşveren tarafından çok kötü bir biçimde engelleniyoruz. Tırlara bizim pankartlarımızın önünü kessinler diye özel olarak 150 TL yevmiye yazılıyor, insanlar desteklemeye gelmesin diye sosyal medyada ellerinden geleni yapıyorlar.

Arkadaşlarımız sosyal medyada bizi destekledikleri için işten çıkarılıyor. Çıkarılan işçiye Aksaray'da organize sanayi bölgesinde olmasına rağmen servis çıkarmamışlar. İşten atılan arkadaşımız temmuz sıcaklığında oruçlu oruçlu yürümek zorunda kalmış.

Mehtap Hız

İçerideyken ayrı, dışarıdayken ayrı haksızlıklarla karşılaştık. Herkes kaymakamlıktan valiliğe kadar onlarla birlikte hareket ediyor. Bunlara sesleniyorum, emeğin yanında olsunlar, paranın sermayenin yanında olmasınlar. İşçi her zaman haklı. Jandarma yanımıza geliyor, bizim pankartımızı indiriyor. Oysa o karayolu üzerinde soğancı, camcı, şeftalici bir sürü pankart var. 250 jandarma geliyor, biz 15 kişiyiz, neymiş; pankartımız karayolları kurallarına aykırıymış. Diğerleri uygun mu kurallara?

Bir de dışkı dökme vardı, direniş yerine değil mi?

Evet, Soma'da işçiler olarak 301 şehit verdik bu çok acı bir şeydi. Bu cinayetten bir hafta geçti geçmedi. Önce-leri yüksek, havuz gibi bir yerde direniş için toplanıyor-duk, oraya biyogaza götürdükleri 15 ton dışkıyı döktüler. Soma'da maden işçilerinin cenazeleri daha yeni yeni kalkıyordu. İşçiye verdikleri değeri böyle gösterdiler. Ne oldu? Orası bir gıda fabrikası, kendi fabrikalarını sinekler bastı. Gıda fabrikası güya, sağlığa uygun ürünler yetiştirmeleri gerekiyor. Sırf orada durmayalım diye yaptılar bu zulmü. Bir de işçiye iftira atılar.

Ne dediler?

“İşçi kendisi yaptı, ayrıca da fiskiye kırı” dediler. İşçinin bir ücreti vardı onu sen aldın, bizim başka gelirimiz yok. Ayrıca ineğimiz, öküzümüz yok 15 ton dışkıyı nereden bulacağız? Dışkı döken aracın fotoğrafları bile var. Biz aptal değiliz.

Siz ne zamandan beri işçi olarak çalışıyorsunuz, Sütaş ilk işyeriniz mi?

Evet, burası ilk işyerim. Ben şu an üniversite okuyorum. Sütaş'ta çalışanların büyük bir bölümü açık öğretimde okuyor. Eğitim düzeyi yüksek yani. Ben üniversite oku-

yorum ama benim şefim ilkökul mezunu. Oradaki birinin akrabası öyle girmiş işe. Müdürlere yalakalık yaparsanız geliyorsunuz bir yerlere; sizin okumuş olmanız ya da olmamanız bir şeyi değiştirmiyor. İyi çalışmanıza da bakmıyorlar. Çok fazla torpil dönüyor burada.

Niçin sendikaya üye oldunuz?

Tam da bu nedenlerle sendikaya üye oldum, hakkımın yendiğini, kayırmacılık yapıldığını düşünüyordum. İş yapan bizdik, bizim iş öğrettiklerimiz başımıza geliyor ve bizleri eziyor, hem oturarak çalışıyor hem de eğitim durumu daha düşük olmasına rağmen benden daha fazla maaş alıyor. Kayırmacılık çok kötü bir şey, emeğinizin karşılığını para olarak almadığınız gibi saygınlık olarak da almıyorsunuz, kimse size değer vermiyor. İnsanın haysiyetine dokunuyor. Senin hakkın olan bir pozisyona, işi hiç bilmeyen, eğitimi olmayan biri sırf birinin akrabası diye getirildiğinde, sarsılıyorsunuz, ağrınıza gidiyor.

Sütaş'ta siz nerede çalışıyordunuz, kadınlar en çok hangi bölümde yoğunlaşmışlardı?

Kadınlar daha çok paketlemede çalışıyordu. Ama son yıllarda Sütaş erkek işçi bulmakta zorlanıyordu. Kadınlar genellikle *“Eşime yardımcı olayım, aile bütçesine katkı olsun”* diye çalışıyorlar ya, bundan dolayı az paralara çalışmaya razı oluyorlar. Ama erkekler ücret düşük diye Sütaş'ta çalışmak istemiyor. O nedenle burada erkeğin çalıştığı güç kuvvet gerektiren işlerde de kadınlar çalışmaya başladı.

Ne tür işler mesela?

Transpalet çekiyorlar, ağırlık kaldırıyorlar.

Siz nerede çalışıyordunuz?

Ben iadede çalışıyordum. Geri dönen işlerin sayımını yapıyordum. Bizim işimiz de çok ağırdı, yukarıdan 17 kiloluk paketleri indiriyorduk.

Tuvalete gidiş gelişlerde de sorun varmış galiba?

Hepsi ücretli, tuvalete giderken kart basıyorsunuz, yemeğe giderken kart basıyorsunuz. Biraz fazla kaldın mı ücretten düşüyorlar.

Mesela sen gidip ben mesai yaptım ücretim şu kadar daha fazla olmalıydı dediğinizde “*Sen tuvalette çok kalmışsın. Ondan kestik*” diyebiliyorlar, kalmışsın, kalmamışsın araştıramıyorsun.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri alınıyor muydu fabrikada?

Bir sene önce iş sağlığı ve güvenliği uzmanı aldılar işe. Yukarıya çıkıp eğitim salonlarında bunun eğitimini alıyorsunuz. Size imza attırılıyor “*eğitim aldım*” diye. Aşağıya iniyorsunuz diyorlar ki size “*iş yetiyecek*”. “*Hani buraya şöyle çıkacaktık, hani koruma takacaktık*” diye soruyoruz... “*Hee hee ama iş yetiyecek zaman mı var*” diyorlar. Sonra oraya çıkıyorsun korumasız önlemsiz, diyelim ki düştünüz “*Kardeşim sen bu eğitimi almışsın, imzan var senin kabahatin*” diyorlar. Her şey göstermelik yani.

Kaç saat çalışıyordunuz?

Sütaş'ta giriş belli, çıkış belli değil. Sabah iki giriş var: Biri 07.30, diğeri 08.30, akşam kaçta çıkacağınız ise belli değil. Bazen, 20.00'da bazen de 22.00'da çıkabilirsiniz. Bundan iki sene önce ben 07.30'da giriyor, akşam 23.00'da çıkıyordum. Pazarları da akşam saat 19.30'da çıkıyordum ve “*erken çıktım*” diye de seviniyordum. Aldığım para 1150 TL idi. Beş pazar çalıştım. Her gün 23.00'da çıktım. Eve gidiyordum çocuğumun yüzünü bile göremiyordum. Yemek mi pişireceksin, çocuğun üstünü başını mı hazırlayacaksın, çamaşır mı, bulaşık mı yıkayacaksın?

Kadınların sırtında bir de ev işleri var değil mi?

Tabii ki canım. Erkek egemen bir toplumda yaşıyoruz sonuçta. Erkek her işi yapmaz biliyorsunuz. Kadınlar işte çalış, eve gel evde de iki, üç saat daha çalış. Gerçekten de kadınlara büyük haksızlık yapıyor bu toplumda.

Kadın işçi olmak nasıl bir şey, sizce?

Kadın işçi olmak gerçekten de zor. Her yerde kadın erkek ayrımı var. İşte de var. Sütaş'ta kraldan çok kralcı insanlar var. Operatör, senden 20 TL fazla alıyor, seni kendinden üstün görüyor “*senin kafanı kırarım*” diyor mesela. Küfür, taciz, aşağılama... Bu niye? Bir kadını sindirmek daha kolay, diye düşünüyorlar.

Çocuk var dediniz, kim bakıyor ona, sizler direnişteyken?

Çocuğum 13 yaşında, şu anda 12 saat duruyoruz burada. Çocuk da ziyan oluyor. Üzücü bir şey. Yeni ev aldık, onun için kredi ödüyörüz, hiçbir şey konusunda çocuğa söz veremiyorum, çünkü yarın ne olacağı belli değil. O da bizimle birlikte boykot yapıyor. Sütaş ürünleri yemiyor, arkadaşlarına yedirmiyor. Çünkü boykotla var olacağız. İşverenimiz çok inatçı. O bizi almamakta direnmiyor, biz de içeri girmek için direniyoruz.

Boykot nasıl gidiyor?

Boykot iyi gidiyor. İnsanlar çok duyarlı bu konuda. O yoldan 40-50 bin araba geçiyor. Bunlar arasında durup bizden bilgi alanlar oluyor. Sütaş ürünlerini tüketmeyeceklerini söylüyorlar bize, çok seviniyoruz. İçeriden aldığımız duyumlara göre işler düşmüş. Buradan herkese sesleniyorum, SÜTAŞ ürünü tüketmesinler, çevrelerine de söylesinler.

Direnış nasıl devam eder ve neler öğrendiniz direnişten?

Sütaş işvereni bizi işe alıncaya kadar direneceğiz. Yılmak yok. Direniş alanında jandarma, kolluk kuvveti, kaymakamlar, valilerin işçiden yana olmadıklarını öğrendim. İlk pankartımız kaldırılmadan önce valiler kaymakamlar, girdiler Sütaş'ın içine toplantı yaptılar. “*Valinin içeride ne işi var?*” diye jandarmaya sorduğumuzda, traktörlere bir şey takılacak denildi. Üç gün sonra gelip pankartlarımızı indirdiler. Sendika başkanımız bütün gün aradı valiyi, toplantıda olduğunu söylediler. Ulaşamadık. Biz ulaşamadık ama patronlar ulaşıyorlar. Bu bizi yıldırmıyor daha çok biliniyoruz. Bireysel olarak da çok geliştirdim, kendime güven geldi, biz işçiler olarak yapabileceklerimizin farkında değiliz esasında, birlik olursak güçleneceğiz, onu öğrendim. Yalnız olmadığımızı öğrendik. Biz birleşirsek kimleri yıkarız, kimleri yola getiririz bunları öğrendim. ■

Medeni kanun ve kadın - 2

Petrol-İş Kadın Dergisi'nin bir önceki sayısındaki yazımızın devamı olarak Medeni Kanun'daki düzenlemeler dosyasını sürdürüyoruz. Boşanma davasını nerede açabilirsiniz, tedbir nafakası, nafakanın artırılması, yoksulluk nafakası malların paylaşımı... gibi konuları bu yazımızda bulabilirsiniz.

Yeni Medeni Kanun'a göre boşanma sebepleri; zina, hayaata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme, terk, akıl hastalığı, evlilik birliğinin sarsılması olarak belirtilmiştir.

Evlilik en az bir yıl sürmüş ise eşlerin birlikte başvurusu ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için, hakimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç

yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.

Daha önce boşanma davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı ya da davadan önce eşlerin birlikte altı ay oturdukları yer mahkemesi iken, yeni yasa ile boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri (Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.) veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir. (Yerleşmek amacıyla sürekli kalmak niyeti ile oturduğunuz yerde de boşanma davası açabilirsiniz.)

Boşanma veya ayrılık davası açılınca hakim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barın-

masına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri resen alır. (Tedbir nafakası ve diğer tedbirler) (Boşanma davası açılınca dava tarihinden geçerli olmak üzere kendiniz ve çocuklarınız için tedbir nafakası isteyebilirsiniz.)

Genel hükümlere göre boşanmadan sonra nafaka davalarının açılma yeri davalının ikametgâhı yer mahkemesidir. Yeni Yasada ise davacının ikametgâhı yer mahkemesi yetkili kılınmıştır. (Boşanmadan sonra açılacak nafakanın arttırılması davasını kendi yerleşim yeri mahkemenizde açabilirsiniz).

Edinilmiş mallara katılım

Yeni Yasada "edinilmiş mallara katılım" rejimi getirilmiştir. Yeni rejime göre yine eşler evlenirken başka bir rejim seçmemişlerse evlilik birliği-

nin kurulmasından sonra her eşin karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri evliliğin sona ermesiyle eşit olarak paylaşılır (Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir. Bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır:

1. Çalışmasının karşılığı olan edimler,
2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
4. Kişisel mallarının gelirleri,
5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

Kişisel mallar ise sahiplerinde kalır. (Kişisel mallar; Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, Manevi tazminat alacakları, kişisel mallar yerine geçen değerler.) (01.01.2002 Tarihinden sonra edinilen mallarda kocanız adına kayıtlı dahi olsa mal rejiminin tasfiyesi ve ayrıca varsa katkı alacağı talep hakkınız var. Ev içindeki emeğiniz ailenin geçimine katkı olarak değerlendirilecektir.)

Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. Aksine anlaşma olmadıkça,

eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.

Yeni yasa ile; mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye durumunda, eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır. Kanun gereği mal rejimi boşanma davası açılması tarihinde sona ermiş olmaktadır. Bu sebeple mal rejiminin tasfiyesi ve katkı payı alacağı için mal rejiminin sora ermesinden (yani boşanma davasının açıldığı tarihten), malın öğrenilmesinden itibaren 1 yıl içerisinde ve her halükarda 5 yıl içerisinde ayrıca harcı verilerek dava açılması gerekmektedir. (Boşanma davası açılmadan mallar ve alacaklar mahkemece kendiliğinden ayrılıp paylaştırılmaz. Mal rejiminin tasfiyesi, katkı alacağı boşanmanın eki niteliğinde değildir. Ayrıca harcı verilerek dava ve talepte bulunulması gerekmektedir. Ayrıca çeyiz ve ev eşyanız ile ziynet eşyanızın iadesi veya bedelinin ödenmesini de boşanma davası ile ya da ayrı bir dava ile harcını vererek isteyebilirsiniz.)

Mal rejimini sona ermesi ve tasfiyede; her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır. Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını öde-

mek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.

Boşanmada maddi ve manevi tazminat; mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir. Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir. (Boşanma davası devam ettiği sürece hüküm verilinceye kadar maddi ve manevi tazminat isteme hakkınız vardır.)

Yoksulluk nafakası talebe bağlı

Boşanmada yoksulluk nafakası: Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz. (Yoksulluk nafakası bağlanması mutlaka talebe bağlıdır. Talebiniz olmadan mahkemece Re'sen boşanma sonucunda yoksulluk nafakası bağlanmaz.)

Boşanmada velayet; mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler. (Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Söz. uyarınca çocukların dinlenmesi, onların ifade edeceği görüşe de önem verilip karar verilmesi gerekir) öncelikle küçük çocukların anne bakım ve şefkatine muhtaç olup

olmadıkları göz önünde tutularak velayet ilişkisi düzenlenecektir. Velayet kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlak bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır. Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması halinde hakim, resen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır. (Çocuklar için iştirak nafakasını her zaman isteyebilirsiniz, boşanma durumunda çocukların velayetini ve onlar için nafaka isteyebilirsiniz).

Boşanma davası açılmadan önce veya dava görülürken eşin çocuğu kaçırmayı, götürmeyi, görüştürmesi halinde mahkemeden tedbiren velayetin verilmesini veya kişisel ilişkinin/görüşmenin düzenlenmesini isteyebilirsiniz.

Boşanmada iştirak nafakası, nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir.

Boşanma ile birlikte talep edilen nafaka ve tazminat talepleri, boşanmanın eki niteliğinde olup ayrıca harca tabi değildir. Ancak kişisel alacak, eşya ve ziynet alacakları vs. talepleri ayrıca harca tabidir. (Boşanma ile birlikte nafaka ve tazminat istendiğinde harca tabi değildir.)

Boşanma sonucu bağlanan yoksulluk nafakası, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır. Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. (Nafakanın artırılmasını istemek herhangi bir süreye bağlı değildir. Durumun değişmiş olup olmaması önemlidir.)

Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. (Boşanma davasından feragat edilmediği sürece maddi ve manevi tazminat, yoksulluk nafakası talepleri için boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren bir yıl içerisinde harcı verilerek ayrıca dava açılabilir.)

Zamanaşımına dikkat

Boşanma halinde kadın, evlenme ile kazandığı kişisel durumunu korur; ancak, evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Eğer kadın evlenmeden önce dul idiyse hakimden bekârlık soyadını taşımasına izin verilmesini isteyebilir. Kadının, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceği ispatlanırsa, istemi üzerine hakim, kocasının soyadını taşımasına izin verir.

Boşanma durumunda miras hakları; boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler. Boşanma davası devam ederken, ölen davacının mirasçılarının birisinin davaya devam etmesi ve davalının kusurunun ispatlanması halinde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Yeni Medeni Kanun'da evlat edinme konularında da önemli yenilikler getirilmiştir. Evlat edineceklerin çocuğunun olmaması şartı kaldırılmıştır. Eşler, ancak birlikte evlat edinebilirler; evli olmayanlar birlikte evlat edinemezler. Eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları veya 30 yaşını doldurmuş bulunmaları gerekir. Eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlat edinebilir. Evli olmayan kişi otuz yaşını doldurmuş ise tek başına evlat edinebilir.

Miras durumunda; eşlerden birinin ölümü halinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir. Haklı sebeplerin varlığı halinde, sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir. ■

NÜFUS HİZMETLERİ KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Kimlik belgelerinde yer alan "boşanmış, dul, evliliği fes edildi" gibi ifadelerin toplumsal önyargılar sebebiyle kadınlar açısından rahatsızlıklar sebebiyle, kimlik belgelerindeki "medeni hal" bölümüne sadece "evli" veya "bekâr" ifadesinin yazılması usulüne geçilmiştir.

Madde 138 - (1) Nüfus cüzdanı düzenlenirken;

b) Yurt dışında doğanların doğum yeri yazılırken aile kütüklerinde olduğu gibi önce şehir sonra ülke adı yazılır. Doğum yeri ve ülke adının ilgili alana sığmaması halinde ülke adı yerine ülkenin uluslararası trafik kodu parantez içinde yazılır. Kadının önceki soyadı koca soyadından önce yazılır.

c) İlgililerin talebi halinde

aile kütüklerinde kişinin medeni halini belirten "dul, boşanmış, evliliği fesh edildi ya da evliliği iptal edildi" ibareleri yerine "Bekâr" kelimeleri yazılır.

ç) Kadın nüfus cüzdanındaki bekârlık soyadı alanına; talep edildiği takdirde bekârlık soyadı yazılır. Bekârlık soyadı alanı boş kaldığı takdirde bu alan küçük bir çizgi ile iptal edilir. ■

Sonuç iyi olacak, demişlerdi; OLDU

İstanbul Kartal'da bulunan Anadolu Adalet Sarayı'nda çay ocağında çalışan taşeron işçileri 1 Eylül'de üç aydır ücret alamadıkları için direnişe geçti. Adliyenin örgütlü kesimini oluşturan BES üyesi memurlar, Yargıçlar Sendikası üyesi hakim ve savcılar direnişin yanında yer aldılar. Çoğu kadın olan taşeron işçileri bir haftalık direnişten sonra ücretlerini alarak işlerine geri döndüler. Emegin birleşik mücadelesine iyi bir örnek oluşturan direnişi ziyaret ettik ve kadın işçilerle konuştuk.

Necla Akgökçe - Müjge Uçungan

Direniş nasıl başladı?

Taşeron işçisi kadın: Biz bunu savcılarla sürekli paylaşıyoruz, maaşımız yatmıyor bir şeyler yapabilir misiniz, diye yardım istiyorduk. En son BES'ten arkadaşlarımız madem böyle sorunlarınız var niye bir şey yapmıyorsunuz, dedi. "Yapamıyoruz çünkü korkuyoruz" dedik. Bir akşam onların avukatlarıyla görüştük haklarımızı sorduk, öğrendik, ücret alamadığımız için bazı haklarımız varmış onu öğrendik. Önce birkaç kişiydik, sonra 15 sonra 20 kişi olduk. Pazartesi günü işbaşı yaptık "Cuma günü maaşlar yatacak" denildi. Ancak ertesi pazartesi baktık ki maaşlarımız yine yatmamış. Biz de toplandık buraya müdürümüz geldi "siz ne yapıyorsunuz gelin konuşalım maaşlar yatacak" dedi. Söylenecek şeyleri biliyoruz, gelmiyoruz,

dedik. Orada bize bağarmaya başladı. Sonra memur sendikasıdan bir arkadaşımız ona "neden bağıriyor; hakaret ediyorsunuz işçi arkadaşlar sonuçta maaşlarını alamamışlar haklarını istiyorlar" dedi.

Siz adliyenin önüne çıktınız değil mi?

Evet, hiç durmadan düşünmeden indik aşağıya, bizim arkamızdan başka arkadaşlar da geldi, toplam 36 kişi olduk. BES üyesi memur arkadaşlarımız, Yargıçlar Sendikası da bize destek verince cesaretimiz arttı. İlk gün buraya geldiğimizde pankartı tutmaktan bile korkuyorduk. Sonra başsavcı vekilimiz ile görüştük. Görüşmeden sonra daha bir umutlandık. Üst işveren temsilcisi olarak bize bir randevu ayarlandı, kendi işverenimizle görüşme imkânı sağlandı. Biz taşer-

on firmanın bir üst işvereni olduğunu da sonradan öğrendik. Avukatlarımız, adliyede çalışan memurlar, tek tek hakim ve savcıların yanımızda olduğunu görmek direncimizi artırdı.

Sizi tanıyalım, ne iş yapıyorsunuz içe-ride?

İsmim Ayşe, arkadaşlar gibi çay ocağında çalışıyorum, garsonum. Sağolsun avukat arkadaşlarımız bizim haklarımızın neler olduğunu öğrettiler bize, hakim ve savcıların destekleri de güç kattı bize. Hepsine çok teşekkür ediyoruz. Amacımız taşeron işçinin köle olmadığını duyurmaktı ve onu başardığımızı düşünüyorum.

Sendikalaşma isteğiniz, talebiniz var mı?

Elbette, sendikalaşmak istiyoruz. Biz sendikanın bu kadar önemli olduğunu bilmiyorduk. Taşeronda çalıştığımızı biliyorduk ama ücret vermeyecekleri filan aklımıza gelmedi. Sonuç itibarıyla devletin bir kurumunda, koskaca Anadolu Adalet Sarayı'nda çalışıyoruz, diye düşünüyorduk.

BES sürece hangi noktadan sonra girdi, biraz anlatır mısınız?

Ben Kader Kalkan, Büro Emekçileri Sendikası İstanbul 3 No'lu Şube Kadın Sekreteriyim. 20 yıldır emek mücadelesinin içindeyim. Arkadaşlarımızın dedikleri doğru, emek mücadelesinin sendikanın ne demek olduğunu bu direnişte öğrendiler. Sohbet esnasında işçiler ücretlerini alamadıklarını söylediler. Her konuda yardıma hazırız, dedik. O güne kadar düzensiz de

olsa ücretlerini almışlar. Ama bu kez aylardır almıyorlarmış, ilk defa bu kadar dirayet gösterdiklerini gördüm. Kendi aramızda sendika temsilcisi arkadaşlarımızla diğer çay ocaklarını da dolaşarak bir toplantı yapalım dedik. Çağdaş Hukukçular Derneği avukatlarından Bülent ŞİMŞEK sağ olsun geldi ve arkadaşlarımıza yasal haklarını anlattı. Daha sonra arkadaşlar cuma günü maaşlarını almayınca pazartesi direnişe başladılar. Direnişi arkadaşlar sürdürüyor, arkadaşlar biz sadece onlara destek oluyoruz. Her direniş arkadaşlarımıza ayrı bir özgüven verdi. İnaniyorum ki hayata bakış açıları değişecek yaşama bakış açıları değişecek.

BES'in kadın sekreterisiniz. Kadın sorunları üzerinden onlarla hiç yanyana geldiniz mi ?

Kader: Biz Mart ayının sonuna doğru yönetime geldik. Yaz süreci ve adli tatil sürecine denk geldiği için işçiler ücretsiz izne ayrıldı çok fazla bir çalışma başlatamadık. Tanışma süreci oldu bizim için de. Adliyedeki bütün kamu emekçilerinin, memurlar, çay ocağında çalışan taşeron işçilerin, temizlik firmasından gelen işçilerin ve güvenliğin yüzde sekseni kadın aslında.

Siz de çalışma koşullarından bahsedin?

Taşeron işçisi kadın: Burada çalışan kadın işçilerin çoğu maaşla geçinmeye çalışıyor. Kimsenin evi arabası yok. Koskoca bayram geçti bizim maaşlarımız yatmadığı için dışarı çıkamadık. Çocuklara bir şey alamadık. Bir anne, bir baba için çok kötü bir durum.

Eşiniz çalışıyor mu ?

Benim eşim özel bir şirkette çalışıyor. Ama bir maaşla bir evi ne kadar geçindirebilirsiniz? Kirayı mı ödeyeceksiniz, faturaları mı ödeyeceksiniz, yoksa kredi kartlarınızı mı ödeyeceksiniz? Zaten bir kişinin maaşı ya kiraya gidiyor ya da faturalara.

Kaç yaşında kime bırakıyorsunuz çocuğunuzu; adliyede kreş, çocuk bakımevi gibi bir şey var mı?

Üç yaşında babaannesine bırakıyorum. Adliyede kreşlerimiz var.

Kader: Adliyenin fiziki koşulları çalışanlar açısından çok kötü. Bizim çalıştığımız odalarda cam yok klimalar hiçbir şekilde çalışmıyor. Dışarıda kıyamet kopsa biz görmeyecek durumdayız. Duruşma salonlarını biz katiplere çalışma odaları yaptılar. Aşağıda beş-altı tane baz istasyonu var. Bu konuda asliye hukuk mahkemesine dava açılmış durumda. Fiziki anlamda o kadar kötü durumda çalışıyoruz ki. Bir kalemde tavan düştü, insanların çalıştığı yer olmadığı için kimseye bir şey olmadı. İnşaat bitmeden girdik biz buraya.

Bu şartlar altında buraya çocuk getirilmez mi diyorsunuz?

Yani, ama kadın arkadaşlarımız mecbur kaldıkları için çocukları buradaki kreşe getiriyorlar. Taşeron işçiler açısından tabii daha zor çünkü kreş ücretli. Bugün bir arkadaşımızın çocuğunu götürdük istediği malzemeler sadece 300 TL, bu bizim kaldırabileceğimiz bir şey değil. Malzeme parasını dahi çıkaramayız biz asgari ücretle.

Hem ev işlerini yapıyorsunuz, hem çocuk bakımı, hem burada çalışıyorsunuz, zor bir hayat değil mi?

Tabii ki zor. Ancak yetiştirebiliyorum. Kızım 1 yaşındaydı işe başladığımda gece hiç uyumazdım. O şekilde işe gelip çalışırdım. 60 kiloyken işe başladıktan sonra 52 kiloya düştüm. Ama çalışmama durumumuz yok, çalışmak zorundayım. Tüm zorluklara rağmen mecbursun çalışmaya. Zorluklar bir şey değil, sıkıntımız emeğimizin karşılığını gününde almak.

Çalışmanın karşılığı ücrettir, dünyanın her yerinde bu böyle. Hakkınızı istiyorsunuz değil mi?

Evet, maaşımızı zamanında vermediler, ekmek ve yol parası için avans istedik, 200-300 TL. "Biz bunu ödeyemiyoruz, işine gelirse" tavrı var taşeron firmada. Böyle şey olur mu? Biz işçiyiz emekçiyiz, emeğimizin karşılığını istiyoruz.

Gelelim size, evli misiniz, bekâr mısınız, çocuğunuz var mı?

Bir kadın işçi: Ben evliyim bir çocuğum var. Tek şanslı olduğum konu kayınvalidem ve annem maddi anlamda bize destek oluyorlar. Taşeron işçiler asgari ücretle çalışıyoruz. Kreş 300 TL alıyor bizden, ilk girişte de 300 TL malzeme parası ödüyörüz. Toplam 600 TL vermek gerekiyor. Bizim aldığımız maaş zaten 850 TL. Kreşi karşılayamıyoruz, aldığımız para yetmiyor. Taşeron işçilerine köle gibi davranıyorlar ama biz köle değiliz. Muhasebeye gittiğimizde para istediğimizde "işinize gelmiyorsa çekin gidin" muamelesi yapıyorlar. Ama biz işçiyiz, işi bırakmak için çalışmıyoruz. Biz ailemize destek olmak için çalışıyoruz.

Kaç saat çalışıyorsunuz?

Ben **Semra**, 8 saat çalışıyoruz. Çocuklu kadınlar cumartesi pazar evde kalmak için de biraz burayı tercih ediyorlar. Bizim amacımız evimize katkıda bulunmak, eve bir ekmek götürmek. Biz alacağımız paraya bakarız.

Hiç küfür veya hakarete uğradınız mı?

Yok, çalışanlarımızdan, müdürlerimizden, idari personelden hiç böyle bir muamele görmedik. Garson diye

işe girdik ama yapmadığımız iş yok, erkeklerin bile işini yapıyoruz. Çöp de taşıyoruz su da taşıyoruz çay da demliyoruz, sabahın erken saatlerinde geliyoruz. Her işi de yapıyoruz. İzin konusunda sıkıntı yaşamadık. Ama maaşları zamanında ödemediler.

Sizin çocuğunuz var mı?

Benim bir çocuğum var eşimden ayrıldım. Hepimizin bir hayat hikâyesi var. Maaşlarımız gününde yatmıyor. İki kişinin yapacağı işi tek kişi yapıyoruz ve hakkımız olan ücreti alamıyoruz, neyle geçineceğiz biz?

Servis var mı?

Servis de yok. Biz iki senedir 850 TL'ye çalışıyoruz.

Sizi tanıyalım, evli misiniz, çocuk var mı?

Ben de çay ocağında çalışıyorum, isimim **Nilay**. Eşimden ayrıldım bir kızım var, ailemle yaşıyorum ve kızımın ihtiyaçları için çalışıyorum. Çocuğuma verdiğim sözleri tutamıyorum. Okullar açılıyor, masraflar artıyor. Burada sürekli eleman sıkıntısı var; iki kişinin yapacağı işi bir kişi yapıyor. Yine de çalışmak zorundayız, şirketle anlaşarak tekrar işe dönmek istiyoruz açıkçası. Destekleriniz için çok teşekkür ederiz.

Burada herkes çay ocağı ve servis işi mi yapıyor?

Ben **Diren**, evet ben de çay ocağında çalışıyorum, garsonuz ama her işe koşturuyoruz esasında.

Siz evli misiniz bekâr mısınız?

Evliyim, biri 12, biri 7 yaşında iki çocuğum var, çocuklarıma annem bakıyor.

Siz anlatın, çalışma şartları nasıl?

Kadın işçi: Buradaki çalışma şartları ağır, sabah saat 07.30'da burada oluyoruz, akşam 17.45 gibi çıkıyoruz. Ne yemek saatimiz, ne çay saatimiz var. Ayak üstü yemek yiyoruz.

Evliyim demiştiniz, eşiniz çalışıyor mu?

Eşim de dokuz aydır işsizdi daha yeni işe başladı, o da taşeron firmada çalışıyor. Ben çalışmadığım sürece geçinemiyoruz tek maaş ile geçinmek zor. İsimim **Gülen**, ben de burada çalışıyorum ve aynı işi yapıyorum.

Sizden çay, kahve istediğinde mi götürüyorsunuz yoksa belli saatleriniz mi var?

Arıyorlar veya telefonla bildiriyorlar; biz de isteklerine göre servis yapıyoruz.

Saatiniz filan yok yani, ne zaman isterlerse?

Kesinlikle. Gecikme gibi bir durum olamaz, hemen gitmesi gerekir. İşimizi severek yapıyorduk ama maaşları almama durumları oldu. Üç aydır maaş almıyoruz bugün dediler, yarın dediler, alamadık. Pazartesi günü toplandık, işbaşı yapmama kararı aldık, zaten bu hakkımızmış. Sendikadaki arkadaşlar da sağolsunlar destek oldular, arkamızda durdular. Yalnız olmadığımızı anladık. Birleşirsek bir şeylerin düzeleceğini anladık. Şu anda da devam ediyoruz şartlarımız kabul edilene kadar burdayız. Şartlarımız kabul edildikten sonra maaşlarımız yattıktan sonra işbaşı yapmaya karar verdik.

Sonuç ne olur sizce?

Bence kazanacağız. Yani onlar da bu durumdan rahatsız. İçeride çalışan arkadaşlarımız var. Onlar bize katılmadılar içeride çalışmaya devam ediyorlar ama onların da bence kafası karışık. Keşke yanımızda olsalardı daha kuvvetli olurduk bu iş hiç uzamadan daha çabuk hallolurdu. Bizim yanımızda olduğunuz için teşekkür ederiz. Bahar: Yaklaşık iki senedir burada

çalışıyorum. Maaşlar gittikçe fazla geciktirilmeye başladı. İşten çıkmayı çok düşündüm. Maaşları ödemesi için toplantı yaptığımızda, “Sizi işten çıkardığımızda mahkemeye veririm diye düşünmeyin, mahkeme de, savcı da, hakim de, devlet de benim.” dedi. Buna rağmen çıktık buraya. Direndik. Sağ olsun sendikacı arkadaşlar, avukatlar, onların sayesinde oldu pek çok şey. Önce biz çıktık ama onları görünce başka özgüven geldi. Haklarımızı öğrendik. İlk çıktığımızda patron bizi işten çıkaracak, atacak diye düşünüyorduk ama bizi destekleyenlerin yardımı ile ne hakkımız olduğunu öğrendik.

Sizin medeni durumunuz ne, çocuk var mı yok mu?

Evliyim. Altı yaşında oğlum var, çocuk bakımı sorun elbette, belediyenin kreşine verdim.

Daha önce çalışmış mıydınız başka yerlerde?

Kendi tekstil atölyemiz vardı, evlenmeden önce orada çalışmıştım. Daha sonra küçük bir restaurantta çalıştım, sonunda da buraya girdim.

Hep böyle güvencesiz mi çalışıyorsunuz?

Evet. Hiç sigortalı ve sendikalı bir işte çalışmadım. Sendikalı ve güvenceli çalışmak isterim tabii ki. Adliyede çalışmaya başladık maaşı çok az ama devlet kendi himayesi altına alır, diye biliyorduk. Bu da bizim için bir fırsat haklarımız olacak diye düşündük. Şimdilik görünüşte böyle bir ihtimal yok gibi...

Başkalarının hak aradığı bir yerde siz haksızlığa uğruyorsunuz?

Aynen öyle.

Buradaki direniş nasıl devam eder, devam eder mi?

Direnişin ilk gününde burada bir umutsuzluk vardı. Sendikacılar ve avukatlar yanımıza geldikçe haklarımızı öğrendikçe başka bir özgüven geldi bize. Sonrasında görüşmeye çağırıldılar. Sonuç çok iyi olacak diye düşünüyorum. ■

Kadın işçileri içine alan sendikal model gerekli

İşçi sayısı artarken sendikalaşma oranları düşüyor, bu krizi aşmanın yolu kadın işçileri, istihdamı artan diğer grupları ve onların sorunlarını gündeme dâhil eden bütünlüklü bir sendikal model yaratmaktan geçiyor. Oysa konfederasyonların ve sendikaların büyük bölümü politika üretmek yerine suçu kadın işçiye atmakla yetiniyorlar.

Bugün işçi sınıfının çok büyük sorunları var. Kıdem tazminatı, iş güvencesi gibi bu yakıcı sorunların yanında, kadın sorunu da neymiş? Kendileri erkek işçileri örgütleyemiyorlar ki, sıra kadın örgütlenmesine, kadın komisyonlarına gelsin. Üstelik kadın erkek bu sorunları ayırmak da hem işçi sınıfına hem de kadınlara yapılabilecek en büyük kötülüktür.

Sendikaların içinde kadınların önünde hiçbir engel yok, gelin demelerine rağmen, kadınlar gelmiyor ve sendikalara uzak duruyorlar. Kendilerinin anlayışlarında kadın baş tacıdır. Hepsinin anası, bacası, karısı, kızı var. Sendikalar kadın-erkek ayrımı yapmıyor, yapamaz da. Eğer bir kadın sorunu varsa bu yüzyıllarca süren gelenek, kültür, aile ve kapitalist sistemden kaynaklanan bir sorun. Sendikaların ne ülke düzeyinde görülen kadın sorunu, ne de bu sorunların sendikalara yansımaları olarak okunabilecek sendikalardaki ikincilliği konusunda elinden bir şey gelmez. Esas bu sorunun toplumda çözülmesi gerekir, bütün sendikaların kaynakları bunun için kullanılsa bile, sendikadaki 3-5 bin kadına bir şeyler yapsanız da bu durumu değiştirmezsiniz. Bu sorunun kaynağı kesinlikle sendikalar değildir. Sendikacı erkekler değildir, kaynak hep başkalarıdır. Örneğin rahatça örgütlenmelerine engel olan baskıcı yasalar, işverenlerin baskıları, iş güvencesinin olmaması, taşeronlaşma hep sendikalaşmanın önündeki bariyerlerdir. Sendikalarda kadın yönetici sayısının az olması, sendikal faaliyetlere katılımın ve üyelik oranlarının düşük olması hep sendikaların dışındaki neden-

lerden kaynaklanmaktadır. Hatta bu işin bir sorumlusu, öznesi aranacaksa kadınların kendilerinin sorumlu olduğu söylenmelidir. Ne de olsa sorun onların sorunu. Oysa onlar masaya yumruklarını vurmuyorlar, mücadele etmiyorlar. Mesela kadınlar çocuklarını komşusuna, akrabasına bırakarak, ben de bir bireyim, ben de sorunlarıma sahip çıkacağım diyerek kocasına-babasına-işvereni-ne karşı koyup sendikal faaliyetlere katılabilir. Ancak kadınlarda ne böyle bir istek ne de bilinç var. Kadınlar gönüllü olarak bu işe sahip çıksalar sendikalar bile kurtulabilir... Kadınların sendika içindeki zayıf konumuna sebep olan toplumsal ve dışsal nedenler çözülmedikçe sendika içindeki sorunların çözülmesi de mümkün değildir.

Kadın işçi yetişkin değil

Yukarıdaki ifadeler, bu alanda çalışan birisi olarak, özellikle erkek yöneticilerden çok sık duyduğum ifadelerdir. Esasen bu ifadeler sendika içindeki kadınlara yönelik ayrımcılığın hem bir göstergesi hem de bir nedeni sayılır. Çünkü bu tip ifadeler adeta toplumdaki kadın-erkek eşitsizliğinin kaçınılmaz olduğunu veya kadınların ev ve aile ile ilgili sorumluluklarından kaynaklı olarak kadınları sendikal faaliyetlere çekmenin çok zor olduğuna dair değişmez bir durum olarak varsayıldığını gösteriyor. Ve sendikaların kadınlara yönelik eylemsizliğin ve politikasız-

lığın da temel nedenini oluşturuyor. Sendikaların yayınlarına, toplu sözleşmelerine, yönetimine baktığımızda kadınların olmadığını kolaylıkla görebiliriz. Veya varsa bile sendikal hiyerarşinin en alt basamaklarına ötelendiğini görürüz.

Türkiye'nin en büyük konfederasyonunun internet sayfasında konuyla ilgili bir tarama yaparken karşılaştığım bir ifade bu konudaki düşüncelerimi daha da pekiştirdi diyebilirim. Konfederasyonun ana sayfasında Türkiye'de açlık sınırına ilişkin rakamlar verilmektedir. Açlık sınırı yetişkin işçi, yetişkin kadın ve çocuklar için ayrı ayrı verilmiş. O da ne, yoksa kadın işçi yetişkin bir işçi değil mi? Haberin detayına girdiğinizde verilerin yetişkin erkek, yetişkin kadın ve çocuklar olarak verildiğini görüyorsunuz. Kuşkusuz konfederasyonun ana sayfasında yanlışlıkla yetişkin erkek yerine yetişkin işçi yazılmış olabilir. Ama sizce bu yanlışlığın farkına varılmamış olması, uzun süredir ana sayfada düzeltilmeden yer alması bir sorun değil midir? Bu hata insana "*dervişin fikri neyse zikri de odur*" deyimini hatırlatıyor. Zaten bu konfederasyonun erkek işçilerin bir konfederasyonu olduğunu gösteren birçok gösterge var. Örneğin bir kadın işçiler bürosu var, ancak hâlâ tüzükte tanımlanmamış ve yapıya dâhil edilmemiş. Yürüttüğü eğitim faaliyetleri bile askıya alınmış. Yetişkin ve erkek olmayan işçiler, özel

bürolar oluşturularak sendikal hiyerarşiye dâhil edilmiş.

Diğer konfederasyonlarda söylem ve genel kurul kararlarına baktığınızda bu konuda umutlu olmanızda sebep olabilecek gelişmelerle karşılaşıyorsunuz. Örneğin büyük konfederasyonlarımızdan birisi üst üste genel kurul kararlarında kadın işçilerin örgütlenmesine öncelik verilmesi, bu kapsamda enformel sektörde sigortasız çalışan kadınların hedeflenmesi ve kadın hakları konusunda konfederasyonun yapması gerekenlere ilişkin tespitlere yer vermiştir. Ancak yıllarca neredeyse aynı cümlelerle tekrar edilen bu tespitler ve önerilen faaliyetler konusunda bugüne kadar ciddi bir çabaya girmedikleri tespiti yapılıyor. Kadın sorununun kaynağını "medeniyetimiz" olarak görmenin büyük haksızlık olduğunu düşünen yöneticinin genel başkanlığını yaptığı konfederasyon için ise, önemli olan kadınlar için aile yapısını bozmayacak iş düzenlemelerinin ve sosyal hakların gerçekleştirilmesidir. Hatta bu yapıyı bozacak fikirlerin mümkünse sansürlenmesi bile beklenebilir. Temel mesele cinsiyete dayalı işbölümü ya da bu işbölümünün sonuçları değil, çalışma yaşamının cinsiyete dayalı işbölümüne uygun tarzda düzenlenmemiş olmasıdır.

Aile reisine ödeme

Bu konudaki söylemlerine baktığınızda eşitlikçi ve ilerici olduğunu düşündüğünüz bir sendikanın yapmış olduğu grup toplu iş sözleşmesinde, çocuk yardımı ve öğrenim yardımı maddesinde "*Karı koca aynı işyerinde çalışıyorsa bu ödeme aile reisine yapılır.*" ifadesine rastladık. Kuşkusuz aile reisinden kastı "koca"dır. Aksini düşündürecek herhangi bir ifadeye ve düzenlemeye rastlamadık.

Çok büyük diğer bir sendika, açılış konuşmasını başbakanın yaptığı görkemli kurultayları, "*sosyal sendikacılık anlayışı çerçevesinde üyelerine her zaman sosyal imkânlar*

sunabilen” bir örgüt olarak her yıl 8 Mart Kadın İşçiler Günü’nde yapılan bir sosyal etkinlik olarak tanımlanmaktadır.

Sendikaların yönetim kademelerinde de kadınların olmadığını söylemeye gerek yok. Bu köşede defalarca yazıldı. Yalnız sendikasının kadın komitesinin açılış töreninde kadınları sendikaya çağıran yöneticinin konuşmasından bir bölümü sizinle paylaşmak isterim: “Her yerde olduğu gibi sendikal faaliyette de kadın çalışanlarımızın gücüne, desteğine, katkı ve katılımına ihtiyacımız var. KADIN, hayatı çekip çeviriyor, çocuğuna iyi bir anne, kocasına iyi bir eş, anne ve babasına hayırlı bir evlat, işyerinde de örnek bir işçidir, temsilcidir, baş temsilcidir. 'Elinin hamuruyla erkek işine karışma' diyen zihniyetlere karşı, ... diyoruz ki; Hamur yoğuran, hamuru şekillendiren ve pişiren ellerinizle işçi hareketlerini de yoğurun, şekillendirin, olgunlaştırın istiyoruz. Çocuk yetiştirmedeki maharetinizi güçlü bir sendikal hareket yetiştirmede de gösterin.”

Sendika yöneticisinin elinin hamuru ile işçi hareketini de yoğurması ve olgunlaştırılması istenen kadınların rollerinin sıralaması dikkat çekici. Ellerin hamurlu olması idealdir. Bu nedenle de rol sıralaması önce anne, eş ve evlat, sonra işçi, temsilci ve baş temsilci şeklindedir. Yalnız sendika yöneticisi, kadınların tüm bu rol ve sorumlulukların hepsini bir arada nasıl gerçekleştireceğinin formülünü vermemiştir. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta, sendika yöneticisinin, dil ve söylemde dahi, kadınların sendikadaki en üst rolünü baş temsilci olarak belirlemiş, daha üst bir düzeye örneğin şube yöneticiliğine, merkez yöneticiliğine taşınmamış olmasıdır.

Özetle tüm bu anlatılanlar, birbirinden oldukça farklı ideoloji ve geleceklere sahip olan sendikal örgütlerin, kadınların toplumdaki, emek piyasasındaki ve sendikalardaki ikincil konumunu değiştirmek bir

yana bunu yeniden ürettiklerini göstermesi bakımından önem taşıyor. Oysa gerçekten kadınların olduğu gibi sendikaların da kadınlara ihtiyacı var.

Türkiye’de sendikal örgütlenmeye ilişkin sayısal zemin artmasına rağmen, sendikalaşma oranları giderek düşmektedir. Nitekim sendikaların örgütlenme bakımından potansiyel tabanını oluşturan hem ücretli hem de sigortalı olarak çalışanların sayısı hızlı bir şekilde artmaktadır. Gerçekten 2001 yılında 10 milyon 156 bin olan ücretlilerin sayısı % 61’lik artışla 2013 yılında 16.353 bine yükselmiştir. 2001 yılından 2013’e gelindiğinde kayıtlı ücretlilerin oranı ise % 77’lik bir artışla 7.332 binden 13.095 bine yükselmiştir. Bu genişlemeye rağmen sendikalaşma oranları giderek düşmektedir. Nitekim OECD verilerine göre Türkiye’de 2001 yılında % 10 olan sendikalaşma oranı 2013 yılında % 4,5’a kadar gerilemiştir.

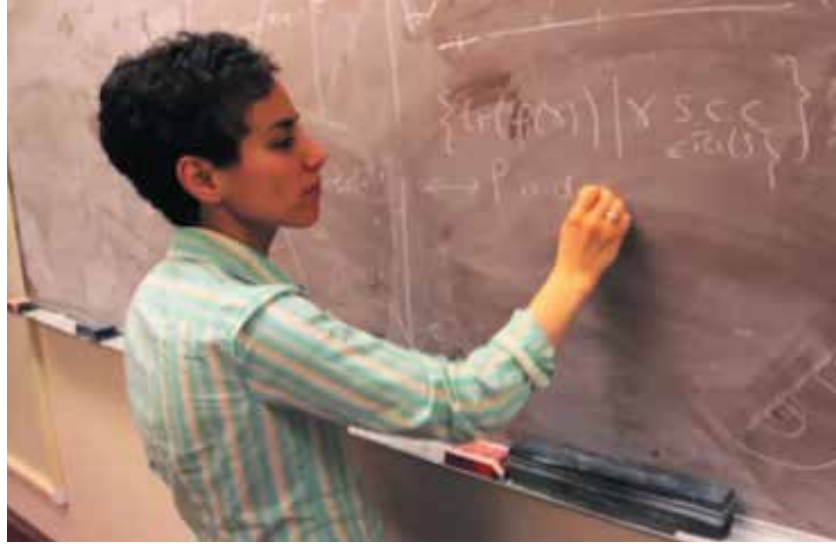
Kadın sorunlarını dinlemek

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Temmuz 2014 verilerine göre ise Türkiye’de işçi statüsünde kayıtlı olarak istihdam edilen 12.287.238 kişinin % 9,7’si sendika üyesidir. Bu oran değerlendirilirken verilerin kayıtlı olarak istihdam edilenler üzerinden ve örgütlenmenin görece kolay olduğu kamu sektöründe istihdam edilen işçileri de kapsadığı gözönünde bulundurulması gerekir.

ÇSGB verilerinin sendikal işçi sayılarının toplu sözleşme kapsamındaki işçi sayısını, başka bir ifadeyle gerçek sendikal işçi sayısını yansıtmadığı da söylenmelidir. Bakanlık verilerine göre toplu sözleşmeden yararlanan işçi sayısı yaklaşık olarak 700-750 bin civarındadır. Toplulu sözleşmesinden yararlanan işçi sayısını kayıtlı-kayıtsız toplam işçi sayısına oranladığımızda sendikalaşma oranının % 5 civarında olduğu tespit edilebilir. Türkiye’de yaşanan sendikalaşma eğiliminin, ortalama sendikalaşma düzeyi % 17 olan OECD ortalamasının üç katından fazla olduğu görülmektedir.

Esasen istihdamı artan örgütsüz grupları dışarıda bırakan bir örgütlenme anlayışı, bugün sendikaların yaşadığı temsil ve meşruiyet krizinin önemli bir nedenidir. Dünya üzerinde, sendikal hareketin içinde bulunduğu bu krizi aşmanın, kadın işçileri ve istihdamı artan diğer grupları ve sorunlarını gündeme dâhil eden bütünlüklü bir sendikal modelle mümkün olacağını gösteren önemli deneyimlerin olduğu söylenmelidir. Bunun için atılacak adımlardan birisi, belki de kadınların yaşadığı sorunları dinleyerek, net ve somut talepler etrafında birleşmenin gerçekleştirilmesidir. Bu da ancak, bu sorunları tanımlayacak, kadınların eylem, kontrol ve bütçe olanağının sağlayacak etkin bir yapılanma ile mümkün olabilecektir. ■

<http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=20167>

Matematiğin Nobel'i Fields Madalyası'nı alan Meryem Mirzakhani:

Matematik roman yazmak gibidir

**Matematiğin Nobel'i
diye isimlendirilen Fields
Madalyası ilk defa bir
kadına verildi. İsmi
gazetelerden okumuş
olmalısınız; Meryem
Mirzakhani. Üniversiteyi
İran'da bitiren Mirzakhani,
şu anda Amerika'da
yaşayan bir matematikçi.
Matematiğe ilgisi küçük
yaşlarda başlamış.**

1936 yılından bu yana dört yılda bir verilen Fields ödülünün bir kadına verilmesi dünyada da ilgi yarattı. Meryem ödüle hak kazanarak kadınların matematiğe, fen bilimlerine yatkın olmadığına dair erkek egemen ön yargıları da tuzla buz etti.

İran yönetimi bile Meryem Mirzakhani'nin büyük başarısına kayıtsız kalamadı. İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani onun saçı açık, kapalı iki fotoğrafını ekleyerek attığı twitt'te "Meryem Mirzakhani'yi kutluyorum, İranlılar olarak kendisiyle gurur duyuyoruz" diyordu.

Ruhani'nin Meryem'in saçı açık fotosunu kullanması İranlı kadınlar tarafından bir süre önce başlatılan, örtünme karşıtı eylemlere destek verdiği şeklinde yorumların yapılmasına da yol açtı. Bilindiği gibi İran'da kadınlar için çok sert kıyafet yasaları var. Bu yasalara göre kadınlar başlarını örtmek ve hatlarını göstermeyecek giysiler giymek zorundalar. Aksi halde cezalandırılıyorlar.

Ödülü üç erkek meslektaşı ile paylaşan Meryem Mirzakhani şu anda Stanford Üniversitesi'nde

matematik profesörü olarak çalışıyor ve üç yaşında bir de kızı var.

Problem çözerken çok büyük kağıtları yere serip üzerine şekiller yaptığı için kızı "Aaa annem yine resim yapmaya başladı" diye yanına oturuyormuş.

İran'da geçen çocukluğunu anlatırken "Biz mutlu bir nesildik" diyen Meryem, küçükken matematik profesörü olmayı hiç düşünmediğini de belirtiyor. "Çocukluğumda roman okumayı çok severdim ve büyüyünce büyük bir yazar olmayı planlıyordum" diyor.

İran-İrak savaşı sırasında ilkökulu bitirerek, Tahran'da özel yetenekli kız çocuklarının okuduğu Ferzanegan Ortaokulu'na kayıt olmuş. Orta birinci sınıfta matematik öğretmenini küçük kızın matematiğe karşı yeteneği olmadığını söyleyince, matematikten soğuduğunu anlatıyor ve "o yaşta öğretmenlerin tavrı çok etkili oluyor" diyor.

Ama ikinci sınıftaki öğretmenini onu bu konuda çok teşvik etmiş. "Önceleri benim için problem çözmek bir tür meydan okumaktı

daha sonra hoşuma gitmeye başladı” diyor.

Ortaokulda daha sonraları yaşamı boyunca en iyi arkadaşı olacak olan Rüya Behşeti ile tanıştı. 1994 yılında 17 yaşında lise öğrencisi iken iki kız da Uluslararası Matematik Olimpiyatları'na katılmak için okul müdürüne başvurular. İran Milli Takımı içinde kız öğrenci olmamasına rağmen müdür dileklerini kabul etti. Meryem Mirzakhani ve Rüya Behşeti elemeleri geçerek olimpiyatlarda İran'ı temsil eden ekibin içinde yer aldılar. Mirzakhani iki yıl üst üste olimpiyatlarda İran'ı temsil eden milli takım içinde bulundu ve yarışmaya katıldı. İlk yıl altın madalya aldı, ikinci yıl ise daha büyük başarı göstererek tüm soruları eksiksiz çözdü. Olimpiyatlar yeteneğini keşfetmesine ve matematiği daha çok sevmesine sebep oldu. “Matematikteki güzelliği görmek için çok

fazla enerjiye sahip olup çok çaba sarfetmek gerekir” diyor.

Tutkusu hiperbolik yüzeyler, modüller ve dinamik sistemlerdi.

Matematiği doğanın dili olarak tarif eden Mirzakhani, matematik araştırmalarının roman yazmak gibi olduğunu söylüyor “Farklı karakterler var ve onları tanıdıkça daha kolay öğreniyorsunuz.”

Kadınlar zirveye oturacak

Kaliforniya'da Stanford Üniversitesi'nde araştırmalarını sürdüren Mirzakhani, kendisinin yavaş olduğunu söylüyor. Başka matematikçiler bir problemten diğerine koşarken o yıllarca bir problemin derininde yatan sorularla uğraşıyor “Aylara ve yıllara göre bakış açıları değişiyor” diyor.

Bazı problemlerle 10 yılın üzerinde uğraştığını söylüyor, okuldaki arkadaşlarından Alex Eskin, onun çok alçakgönüllü olduğunu, Fields madalyasını kazandığına ilk başta inanmadığını söylüyor. “Haberin yayınlanmasından ve konuyla ilgili maillerin akmasından sonra ancak inanabildi” diyor.

Meryem Mirzakhani üniversiteyi Tahran'da bitirdi. Daha sonra doktora yapmak üzere Harvard üniversitesine gitti. Doktora danışmanı kendisi de Fields madalyası sahibi Curtis McMullen idi. Madalya aldıktan sonra onun sağlam kişilik yapısına hayran olduğunu belirten hocası Curtis McMullen “cesur ve hırslıdır” diyor.

Madalyayı aldıktan sonra yapılan basın toplantısında, bir kadının nihayet matematiğin en yüksek ödülünü aldığı, bu konuda neler düşündüğü şeklindeki bir soruyu “Zamana ihtiyaç vardı. Matematik alanında gittikçe daha fazla kız öğrenciye rastlıyoruz, bu da kadınların mücadele etmek zorunda kaldığı önyargıların kırılmasına yol açıyor. Biraz sabır, ben çok daha fazla sayıda kadının, zirveye oturacağına eminim artık.” diye cevapladı. ■

Kadın yaşamının önemli evresi menopoza:

Her kadın farklı bir biçimde yaşıyor

Kadınlar yaşamlarının değişik evrelerinde sağlıkla ilgili farklı sorunlar yaşayabiliyorlar. Bazen kadın yaşamının bir evresi verili tıp literatüründe, sağlık sorunu olarak adlandırılabilir. Menopoz böyle bir dönem, Serpil Çakır hocamız bu sayıda bir sürpriz yapıp tarih yerine kadınların büyük bir bölümünü ilgilendiren menopoza anlatıyor.

Janine O'Leary

Geçtiğimiz günlerde Ayizi Yayınları tarafından çıkarılan *Kadın Sağlığı Hareketi'nden Sesler I* isimli kitapta Sari Tudiver, *Gerçekten de dost: Menopoz mektuplarının büyükannesi* isimli makalesinde Janine O'Leary'nin menopoz gazetesinin hikâyesini anlatıyor.

Janine O'Leary, 1983'te, Kanada'da, bir üniversitede sosyoloji dersi veren beş çocuklu bir anne olarak kendini

yorgun ve tükenmiş hissettiğinde, çok geçmeden bunun menopozdan kaynaklandığını anlayacaktı. Ancak yerel tıp kütüphanesinde bu konuda bir bilgi bulamadığı gibi Tıp Fakültesi'nde tıp öğrencilerine dağıtılan notlarda “*uyumlu kadınların menopozla sorunu olmaz*” yazıyordu. Bu bağlamda doktora danışmak ona bir anlam ifade etmeyecekti. Ancak aklına bu türden sorunları yaşayan kadınlara postayla destek grubu işlevi görecektir bir gazete çıkarmak fikri geldi. Ona göre menopoz bir kadının yardıma en ihtiyaç duyacağı dönemdi. Bu yüzden gazetesine *A Friend Indeed (Gerçekten de Dost)* adını verdi. Kısa sürede Kuzey Amerika kıtasında ve dünyanın diğer bölgelerinde gazeteye talep büyüdü, abonelikler arttı. Menopoz gazetelerinin büyükannesi olarak şöhrete kavuştu. Kadın sağlığı hareketinde özellikle menopoz ve meme kanseri üzerine yazdığı kitaplarla ve aktivistliği ile öncü bir isim oldu.

Bu sayıdaki yazımı her kadının yaşayacağı önemli bir evreyi başlatan menopoza ayırmaya çalıştım. Kısaca adet kanamasının durması olarak açıklanabilecek olan menopoz, yaş dönümü kavramıyla ilişkili, bebeklik, ergenlik ve doğurganlık gibi kadının vücudunun doğal bir işlemidir.

Önce biz kadınların vücuduyla ilgili biraz tıbbi bilgi vereyim. Yüzbinlerce yumurtayla doğan, ergenlik döneminde hormonal kamçılanmayla (östrojen ve progesteron hormonları) büyümeye başlayan yumurtalıklar her ay bedenimizden dışarı atılır. Her ay bunların bir tanesi büyüyüp 2-2.5 cm çapına kadar geldikten sonra patlar ve içindeki toplu iğne başının yarısı kadar büyüklükteki hakiki yumurta karın boşluğuna atılır. Bu yumurta yumurtalık kanalları tarafından yakalanıp kanalın içinde spermle de birleşebilirse bir bebek oluşturur. Yani her ay bir yumurta yumurtlamaya çalışırken yüzlerce yumurta da onu yakalamaya çalışmakta, yapamadığı için de tam büyüyemeden telef olmaktadır. Bu adet kanaması dediğimiz oluşuma

yol açmaktadır. Dolayısı ile her adet dönemimizde vücudumuzda bir yumurta yumurtlarken yüzlercesini de telef vermekteyiz. Bu yüzbinlerce yumurta sayısı, yaşla birlikte giderek azalmakta, özellikle 40'lı yaşlardan sonra belli bir sayının altına inmekte, her kadında farklı bir yaşa tekabül eden (46-54) dönemde ise tamamen tükenmekte, yumurtlama artık olmamakta, adetten kesilme dönemimiz başlamaktadır.

Kalp damar hastalıkları

Ancak bu durum vücudumuzda hemen başlamaz. Ön menopoza yaşıyoruz önce. 40'lı yaşların ortasına doğru yumurta sayımız azalır. Hormonlarımızdan biri olan östrojenimizde eksiklik başlar. Eskisi kadar kolay gebe kalamayız. Yumurtlama bozuklukları, adet düzensizlikleri ve vücudumuzdaki ısı ayarı düzeneği etkilendiği için ateş basmaları, terleme gibi şikayetler yaşayabiliriz. Bazılarımızda uykusuzluk, sinirsel gerginlikler, depresyon hali, ciltte kuruma da olabilir. Bunun düzeyi ve türlerini her kadın aynı biçimde yaşamasa da, birkaç aydan 5-6 yıla kadar uzayan bir etkilenme süreci yaşayabiliriz. Bazılarımız bu süreci çok daha hafif atlatabilir. Dönemsel olan bu süreçten vücudu-

muzun ve psikolojimizin çok fazla etkilenmemesi için bazı yöntemler mevcut tabii... Hormonal takviyeler olabildiği gibi, düzenli spor ve özellikle de yürüyüş ve özenli beslenme ile bu süreci daha rahat atlatacak, fazla kilo almamak, kemik erimesi ve kalp damar hastalıklarına daha az yakalanmak mümkün. Unutmayalım ki sadece menopoza değil, hücrelerimizin yaşlanması da etkiler bizi. Her kadın menopoza farklı yaşayabilir. Kültürel ve maddi koşullar da hesaba katılmalıdır. Örneğin Japon kadınlar düşük oranda sıcak baskısı yaşarken, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki kadınlar bu sorunlardan fazlasıyla şikayetçi olabilirler. Japon kadınların temel şikayeti, omuzlarda sertleşme ve baş ağrıları şeklinde yaşanabilir.

Kadın Sağlığı Hareketinden Sesler kitabındaki başka bir yazıda söylendiği gibi, "menopoz sadece ileriye doğru attığımız adımlardan biri. Danstaki bir adım gibi. Bir hastalık değil ve beraberinde herhangi bir hastalığı getirmiyor." Bu süreçte "kendimize ait beden bilgeliliğimize" sahip olmalı, bedenimizi iyi tanımalıyız.

Aktif yaşamın sonu değil

Tekrar yazımın başında menopoza ilgili kadınların yaşadıklarını anlamaya ve anlatmaya çalışan Janine'e dönelim. Janine, çıkardığı gazete ile menopoza dönemindeki kadınların seslerinin duyulmasına, kişisel deneyimlerini aktarmasına ve bu so-

runların ciddiye alınmasına önemli katkılar sundu. Menopozla bağlantılı belirtiler ve duyguları aktardı. Kadınların sağlık sisteminde karşılaştığı sorunları ortaya koymaya çalıştı. Kadınlara hissettiklerinin ve yaşadıklarının tuhaf olmadığını gösterdi. Her bir kadın, menopoza kendini özgü biçimde deneyimleyen bir birey olarak görülmeliydi. Bu kadınların kendine özgü ihtiyaçlarına göre düzenlenmemiş ilaç ve sağlık endüstrisinin yaklaşımıyla taban tabana zıt bir durumdu.

"Menopoz bir ara, bir kapanma, bir eşik, bir geçit, bunların hepsi ve daha fazlası" diyor Janine. Bir süre, bu aralıkta hayatımızı etkileyen sıkıntılar yaşasak da menopoza bir kadının aktif yaşamının sonu olarak tanımlayan görüşleri artık terk etmenin zamanı geldi de geçiyor. Türkiye'de de bu konuda bir yayın çıkabilse keşke... Belki de Petrol- İş kadın dergisinde bu konuya ilişkin bir sayfa talep etmenin zamanı gelmiştir. Ne dersiniz? ■

DERYAYDI, ANLATTIKÇA UMMAN OLDU

Nuran Gülenç

Randevulaştık, otogarın hemen yakınında bir kafede iki saate yakın şehre ulaşmamı bekledi. Gecikmenin mahcubiyeti ile sonunda buluştuk. Onu gördüğünüzde sizde bıraktığı ilk izlenim kara kaş kara göz, ufak tefek, ürkek bir Kürt kızı. Sohbeta başlayınca Ağrı'lı olduğunu öğrendim. Sendikal çalışma yürüttüğümüz bir fabrikada çalışıyordu. Bu nedenle benimle görüşmek istemişti. Bir süredir işyerinde kulaktan kulağa dolaşan sendikanın ne demek olduğunu öğrenmek istemişti. O sordu ben yanıtladım. O anlattı ben dinledim. Bilmem kaçınıcı kez benzer hikâyeleri dinlememe rağmen ilk kez dinliyormuş gibi dinledim. Anlatırken rahatladığı her halinden belliydi. Sesindeki ürkeklik zamanla yok oldu. Rahatladı, açıldı. Sonra şöyle yapalım böyle yapalım diye öneriler bile getirmeye başladı.

Konuşmamız uzadıkça uzadı fabrika içinden sokağa, özel yaşamına uzandı. 20'sinde ancak vardır dediğim genç kadın, 28'inde olduğunu söyleyince şaşırdım. Özeline girdikçe anlatmakta zorlandı. Cevap verirken kelimeleri aramaya başladığını hissettim. Evli misin diye sordum. Hayır, dedi. Ailenle mi yaşıyorsun dedim, hayır yalnız yaşıyorum, dedi. Akrabaların mı var burada? Yok hiç kimsem yok bu şehirde. Bu beklenmedik cevap beni şaşırttı. Bu küçük şehirde Ağrı'lı bir genç kadının tek başına yaşaması "tuhaftı".

Her gün dayak

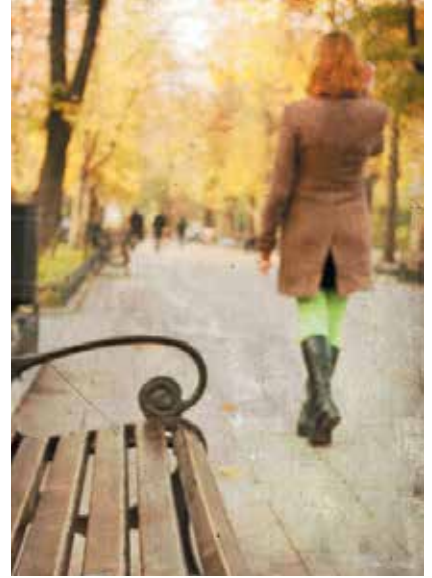
Birazdan tüm hikâye netleşti. Önce durdu sonra anlatmaya koyuldu. "Ben eşimden ayrıldım. Tek yaşıyorum dedi. 14 yaşında ailem beni askerliğini yapmış bir akrabamızın oğluyla evlendirdi. Sonra, evlendiğim adam iş bulmak için buraya geldi. Bu bölgede iş alanı çok, diye geldik. Eşimle geçinemedik, her gün kavga her gün dayak. Çocuklarımızı alıp ailemin yanına her gidişimde, beni barıştırıp geri gönderdiler. Ta ki, en son dayağa kadar. Boşanmaya

karar verdim. Kıyamet koptu ailede, nasıl boşanırsın diye. Bizde kadınlar boşanmaz. İki de çocuğum var biri 13 biri sekiz yaşında. Ben yılmadım boşandım. Mahkeme işim gücüm yok, diye, çocukları babaya verdi.

Boşandıktan sonra ailem, burada yaşamama izin vermek istemedi. Bana Ağrı'ya gelmek istemiyorsan, abinler İstanbul'da onların yanına git dediler. Kabul etmedim. Edemezdim. İki çocuğum da burada ben onlarsız ne yaparım. Nasıl giderim. Her gün tehdit her gün olay. Abilerimden biri İstanbul'da yalnız yaşıyor ama ben burada yalnız yaşayamıyorum. Bu nasıl bir şey anlamıyorum inat ettim bir ev tuttum, 200 TL kira veriyorum. Artık nasıl bir yerdir siz düşünün. Çalışmaya başladım. Bizde kadın çalışmaz. Ailemde de çalışan kadın yok. Bu sefer bizimkiler nasıl çalışırsın, sen tek başına bir kadın nasıl yaşarsın, demeye başladılar. Beni öldürmekle tehdit ettiler. Aldırmadım. Ben namuslarıymışım. Anlamıyorum ben nasıl başkasının namusu olurum. Ben de çalışabilirim. Kendimi kollayabilirim, koruyabilirim. Bir de benim sanki çocuklarımdan başka derdim var. Onlar takmış namus diye. Çok mücadele ettim. Aile toplandı. Amcalar dayılar beni almak için Ağrı'dan buraya geldiler. Evimin kapısına dayandılar. Kapıyı kitledim. Polisi aradım. Beni zorla alıkoymak istiyorlar. Can güvenliğim yok, diye, polis geldi. Beni ellerinden aldı."

Kızım benim yaşadıklarımı yaşamasın

"Çok zor günler geçirdim. Ama yapacak bir şey yok. Gitmeyeceğim, artık beni kimse Ağrı'ya götüremez. Hepsi sine dedim alacağınız bir canım var, gelin alın. Ben kimsenin yüzünü kızaracak bir şey yapmadım. Ama bilin ki hepinizin adı, bana yapmış olduğunuz tehditler, attığınız mesajlar kayıtlı belgeli bana bir şey olduğunda hepiniz içeridesiniz. Sağolsun avukatım bana çok yardımcı oldu. Yoksa bu koca şe-

hirde yapayalnızım. Boşandığım adam benim buradan gitmem için ailemi kışkırtıyor. Ama onunla da uğraşıyorum. Bana çocuklarımı göstermek istemedi ama onunla da çok uğraştım. Defalarca kapısına polis gönderdim. Karakola çektim. Hakkında şikayette bulundum. Şimdi artık sorun çıkarmıyor. Tek isteğim çocuklarımla yanıtında olması. Sekiz yaşında bir kızım var. Benim yaşadıklarımı yaşamasın istiyorum."

Öfkeliyim

"Aileme çok öfkeliyim. Beni okutmayıp 14 yaşında evlendirdikleri için. Şimdi işe girdim ve başımızdakiler bizi insan yerine bile koymuyor. Tüm ailemle akrabalarımın baş edebildim ama işyerindeki şeflerle başa çıkamıyorum. İşte bu nedenle çok öfkeliyim aileme beni tüm yaşadıklarımı yaşamaya mecbur ettikleri için. Kürdüm. Bundan hiç rahatsızlık duymadım. Tek rahatsız olduğum şey, kumalık bizde, töre cinayeti bizde, çocuk yaştaki kızları evlendirmek bizde, namus belası en çok bizde bu kadar sorun, bu nedenle bazen başka bir insan olarak geldim bu dünyaya demeden edemiyorum." ■

Dilek arkadaşımızı yitirdik: Onu çok özleyeceğiz

Dilek Okumuş'u kaybettik. Eski Sandoz işçilerinden, sendikamızın aktif üyesi Petrol-İş Kadın Dergisi'nin hem okuyucusu hem de okutucusu Dilek, artık aramızda değil. Bilinçli mücadeleci bir kadındı. Onu çok özleyeceğiz.

Dileği tanıyan ve dergimizin okuru olanlar hatırlayacaktır, Petrol-İş Kadın Dergisi'nin 15. sayısında kapağımızda elinde Petrol-İş bayrağı ile yer alan iki kadından solda olanıydı. 16. Sayımızda ise "Bizim Dünyamız" köşesinin konuğu oldular; o, eşi, annesi ve iki küçük kızı.

Atakent'te iki katlı bahçeli bir evde oturuyorlardı. Eşi, Novartis'te çalışan ve o zaman sendika temsilciliği görevini yürüten Mustafa Okumuş'tu. Dilek dergimizin devamlı takipçisiydi, eşi emekli olduktan sonra bile dergiyi biraz geç çıkardığımız dönemlerde hemen arar "Ne oldu, dergi çıkmıyor mu artık, benim mi elime geçmiyor?" diye sorardı.

Onlarla söyleşi yapmaya 2005 yılının Ağustos ayında gitmişiz. Şehrin sıcağın kavrulduğu bir gündü. Atakent'te muhtemelen işçi konutu olarak bir kooperatif tarafından yapılmış, iki katlı birleşik nizam evlerinin bahçesinde oturmuş, poğaçaya, kek yemişi, çay içip söyleşi yapmıştık.

İşte tam Orhan Kemal'in hikâyelerindeki işçi ailesi, kadın işçi diye düşünmüştüm. O. Kemal'in Cemile'sini düşündürmüştü bana Mustafa Bey'le tanışma hikâyeleri.

Çok gerilerde de kalsa yaşadığınız mutluluk anı, o anı paylaştığınız insanlarla akraba kılıyor sizi.

1968 yılında Beşiktaş'ta doğmuştu Dilek. Annesinin Adanalı, babasının Arnavut olduğunu söylemişti o gün.

Çok küçük yaşlarda çalışmaya başlamış, babası matbaacı olduğu için onun bastıklarını çeşitli dükkânlara, dükkânlardan aldığı işleri ise matbaaya taşırdı. Orta ikide okulu bıraktı "Matematik beceremiyordum, orta birde kaldım, orta iki de de olmayınca okulu bıraktım. O zaman kurs falan yoktu. Aile de açıkçası pek ardına düşmedi."

Sandoz işçisiydi

15 yaşında bir aile dostundan 4. Levant'teki Sandoz Fabrikası'na işçi alındığını duymuş, başvurusunu yapmış. Alınmış işe; ambalaj bö-

lümünde çalışmaya başlamış. O günleri şöyle anlatmıştı "O zamanlar Sandoz'da kadın sayısı çok fazlaydı. Zevk alarak çalışıyordum. Babam da aldığım ücrete hiç dokunmazdı. İstedğim gibi harcardım. İşe girdiğimde doğrudan Petrol-İş'e üye oldum. O zamanlar taşeron filan yoktu ortalıkta. Sendikasız işçi de yoktu"

Eşi Mustafa Okumuş'la da Sandoz fabrikasında tanışmışlar. Mustafa Bey, "onun masum gözlelerinden etkilenmişim, tam beş yıl beni peşinden koşturttu" diye anlatmıştı. Tam işyeri aşkıymış onları. Bu beş yıllık süre içinde ikisi de farklı insanlarla nişanlanmışlar; ama olmamış, yürütememişler. Sonra birbirleriyle evlenmekte bulmuşlar çözümü. İki çocukları vardı. Eylem ile Başak. Eylem dünyaya geldikten sonra Dilek bırakmış dışarıda çalışmayı. Dileğin bir başka yeteneği daha vardı; resim yapmak. "Elime vesikalık bir fotoğraf verin aynısının resmini yapayım" diye anlatmıştı.

Mustafa Bey emekli olduktan sonra ondan daha az haber alıyordum. Genellikle dergiyi sormak için arardı. Son konuşmamızda hastalığının gerilediğini anlatmıştı, sevinmişim.

Bilinçli ve mücadeleci bir kadındı. Hastalığa karşı da öyleydi, son konuşmalarımızdan birinde, uzun uzun Göztepe'de açılan ekolojik pazarı anlatmıştı. Sora sora kendi bulmuştu pazarı. Onunla ekolojik ürünlerin pahalılığı üzerine konuşmuştuk.

Sonra geçtiğimiz Eylül'de Birgün Gazetesi'nde çıktı o ilan. Gündelik hayatın hay huyu içinde çok kaçırıyoruz birbirimizi. Sanki insan hayatından, insan sağlığından daha önemli bir şey varmış gibi...

Dileği kaybettik. Her ölüm erken ölümdür, ama onunki gerçekten de çok erkendi. Dilekle dergimiz, en sadık ve bilinçli okurlarından birini, biz de dostumuzu, sendikamız da eski ve aktif üyelerinden birini yitirdik. Dilek gibi çekirdekten emekçi, çekirdekten bilinçli sendika üyeleri, çok azaldı artık. Onu çok çok özleyeceğiz... ■

SIRADIŞI BİR KADIN RESSAM: Sonia Delaunay

1964 YILINDA YAŞARKEN LOUVRE'DA RETROSPEKTİF SERGİ DÜZENLEYEN İLK KADIN SANATÇI SONIA DELAUNAY.

Eşi Robert Delaunay ve arkadaşlarıyla güçlü renkler ve geometrik formları kullanarak *Orfizm Sanat Hareketi* denilen bir akımın doğmasına yol açan Sonia Delaunay 1964 yılında Paris'in ünlü Louvre Müzesi'nde yaşarken sergi düzenleyebilen

ilk kadın sanatçı oldu. Resmin yanı sıra tekstil tasarımı ve sahne tasarımı içeren çalışmalar da yaptı.

14 Kasım 1885'te, o zamanlar Rusya'nın bugün ise Ukrayna'nın sınırları içinde yer alan Gradizhsk'te dünyaya geldi. Babası bir çivi fabrikasında ustabaşıydı.

Genç yaşında St. Petersburg'daki dayısının yanına gider. Varlıklı bir avukat olan dayısı ile eşi 1890'da onu evlat edindiler. Sonia'nın yurt dışındaki, özellikle de Avrupa'daki sanat galerileri ve müzeleri ile tanışıklığı dayısı ve eşi sayesinde gerçekleşti. 16 yaşında St. Petersburg'da liseye giderken öğretmeni çizim yeteneğini fark etti.

18 yaşındayken, öğretmenin önerisiyle, Almanya'da sanat okuluna gönderildi. Karlsruhe'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne kaydoldu. 1905'te Almanya'dan Paris'e geçti.

dönemde Sonia'nın sanat anlayışı Van Gogh, Gauguin, Henri Matisse gibi ressamların yapıtlarından etkilendir.

1908'de Alman galerici Wilhelm Uhde ile evlendi. Sanat tarihi uzmanları, bu evliliğin, sanatla uğraşmasını istemeyen ve Rusya'ya dönmelerini bekleyen aile baskısından kurtulmak için yapılmış bir formalite evliliği olduğunu ileri sürüyorlar.

Sonia, Uhde'nin galerisi dolayısıyla kurduğu ilişkilerle sanat çevresine girdi. Bu çevrede tanıştığı ressam Robert Delaunay ile 1910 yılında ikinci evliliğini yaptı. Sonia, Robert için şöyle demektedir: "*ROBERT DELAUNAY'DA BİR ŞAİR BULDUM. SÖZCÜKLERLE DEĞİL DE RENKLERLE YAZAN ŞAİR.*"

FARKLI BİR KÜBİZM ANLAYIŞI

Sonia'nın bu evlilikten bir de çocuğu oldu.

1911'de oğlunun beşiği için geometrik şekiller ve renklerden oluşan, yama işi bir yorgan yaptı. Bu yorgan şimdilerde Paris'te Modern Sanat Müzesi'ndedir.

PARİS DÖNEMİ

Paris'e gidince, Montparnasse'daki Academie de La Palette'e kaydoldu. Ancak aykırı duruşu ve buradaki eğitim sistemini beğenmemesi nedeniyle, zamanını akademiden çok, Paris'teki galerilerde geçirdi. Bu

Sonia bu konuda şöyle diyor: *“YORGANI YAPIP BİTİRDİĞİMDE, MALZEME PARÇALARININ DÜZENLENİŞİ BENDE KÜBİST BİR ÇAĞRIŞIMI UYANDIRDI. BUNUN ÜZERİNE AYNI İŞLEMİ DİĞER OBJELERE VE RESİMLERE UYGULAMAYI DENE-DİK.”*

Çağdaş sanat eleştirmenleri bunu, garip bir şekilde, Sonia'nın sanatında perspektif ve doğalcılıktan kopuş süreci olarak görüyorlar. Aynı dönemde, Paris'te Kübist eserler sergileniyordu ve eşi Robert, Michel Eugene Chevreul'ün renk teorisini inceliyordu. Her ikisi de resim çalışmalarını bu anlayışla sürdürdüler.

İSPANYA VE PORTEKİZ DÖNEMİ

Delaunay ailesinin dostu, şair ve sanat eleştirmeni Guillaume Apollinaire, 1913'te Delaunay'ların Kübizm anlayışını tanımlamak için 'ORFİZM' terimini uydurdu.

Sonia ve Robert 1914'te Madrid'deki arkadaşlarını görmek için İspanya 'ya gittiler. 1. Dünya Savaşı patlayınca Fransa'ya dönme kararı aldılar. Ağustos 1915'te Portekiz'e geçtiler.

Rusya'da devrim olunca Sonia'nın ailesinden gelen maddi destek kesildi. Eşiyle birlikte, Sergey Diaghilev'in İspanya'da sahnelediği bale yapımlarında kostüm ve sahne tasarımı işlerini üstlendiler.

Sonia Madrid'de açtığı bir butik mağazada kendi ürettiği moda ve iç dekorasyon tasarımlarını satmaya başladı.

PARİS'E KESİN DÖNÜŞ VE SONRASI

Sonia Delaunay ve ailesi 1921'de Paris'e döndüler. Sonia burada kumaş tasarımları yapmaya devam etti. Sorbonne'da resmin moda üzerindeki etkisi konusunda konferans verirken, bir yandan da oyun ve filmler için sahne ve kostüm tasarımları yapıyordu.

Eşi Robert Delaunay Ekim 1941'de kanserden yaşamını yitirdi.

1964'te Sonia ve oğlu Charles, Sonia ile Robert'in 114 eserini Modern Sanat Müzesi'ne bağışladılar. 1978'de *“Güneşe Çıkacağız”* isimli özyaşam öyküsü yayınlandı.

Sonia Delaunay 5 Aralık 1979'da 94 yaşında iken Paris'te hayata gözlerini yumdu. ■

Flamenko dansçısı (1916)

Uyuyan kız (1907)

Bebek battaniyesi (1912) Yün, ipek ve kürk

Enerjinizi düşüren yiyeceklere dikkat

Tatil bitti, işe dönüş ve uyum sağlamak o kadar kolay olmuyor. İşyerinde öğleden sonra birden enerji seviyeniz düşüyorsa, bunun nedeni işe yeni başlamanızdan kaynaklanan uyum sorunu olmayabilir. Yediklerinizin enerjinizin düşmesinde rolü olmuş olabilir.

Yapılan araştırmalar bazı yiyeceklerin ciddi bir biçimde enerji emdiğini gösteriyor.

Bu yiyecekleri tanımakta yarar var.

Beyaz ekmek

Beyaz ekmek, beyaz pirinç gibi glisemik endeksi yüksek olan karbonhidratları tüketmeyin. Çünkü glisemik endeksi yüksek olan karbonhidratlar fazla lifli değildir. Dolayısıyla çabuk acıktırır, tam tahıllı gıdalarda olduğu gibi enerji akışınızı da düzene koymaz. Beyaz ekmek yerine tam buğday ekmeği, beyaz pirinç yerine de kabuklu pirinç tüketin.

Kırmızı et

Kırmızı et yüksek oranda yağ içerir ve bu yağları yakmak çok fazla enerji gerektirir ve vücudunuzun enerjisi tamamen bu işe odaklanır. Bu da

kendinizi yorgun ve bitkin hissetmenize sebep olur. Uzmanlar kırmızı et yerine balık yemenizi öneriyor. Çünkü balık, beyin fonksiyonlarına ve odaklanmaya yardım ettiği kanıtlanmış olan omega 3 yağ asitleri içerir. Omega 3 enerjinizi yükseltir.

Magnezyum içeren besinler

Muz, kabak çekirdeği gibi yüksek oranda magnezyum içeren besinler, insanı yorar. Uzmanlar magnezyumun çok iyi bir kas gevşetici olduğunu ve yatmadan önce tüketmenin uykuyu kolaylaştıracağını belirtiyor. Ancak güne başlarken ya da gün ortasında bu besinleri tüketmek, enerjinizi düşürebilir.

Tatlı

Öğle yemeğinde yediğiniz yüksek miktarda şeker içeren tatlılar, sizi komaya bile sokabilir. Şeker, beyin-

de çok fazla triptofan amino asidinin açığa çıkmasına yol açan insülini artırır. Bu da sizi uykulu hale getirir. Dolayısıyla öğle yemeğinde tatlı yemeyip, size enerji gerektirmeyen bir zamanda kendinizi tatlıyla şımartmak daha mantıklıdır.

Vişne

Araştırmalar, vişne ve vişne suyunun doğal uyku ilacı olduğunu gösteriyor. Çünkü yüksek oranda melatonin içeriyor. Uykuyu düzenlemeye yardımcı olan vişne, uyku sorunu olanlar için mükemmel olsa da gün ortası yiyeceği olarak pek tavsiye edilmiyor.

Kahve

Genel kanının aksine kafein miktarı yüksek olan kahve ve çay, size kendinizi yorgun hissettirebilir. İhtikten bir ya da bir buçuk saat kadar sonra kendizi dinamik hissetmenize rağmen, kafein etkisi azalınca bu durumun yerini yorgunluk alır. Uzmanlar, günde 200 ya da 300 miligram kadar kafeinin küçük dozlar halinde, uzun zamana yayarak, belki öğlene kadar içilmesi gerektiğini söylüyor. Bu, sizi öğleden sonra 14.00 civarına kadar dinç tutar. Uzmanlar sabahları enerjik olmak için en iyi yolun kahvaltı etmek olduğunu, sadece kahve ile güne başlamamak gerektiğini belirtiyorlar. Çalışan insanlara gün içinde gerekli enerjiye sahip olmak için lif içeren tam tahıllı yiyecekler, az miktarda protein içeren besinler ve bir miktar meyve öneriyorlar. ■

Çocukları yemek konusunda zorlamayın

Bazı ebeveynlerin çocuğun kilosu ve yeterli beslenmemesi ile ilgili endişeleri yemek saatini hem onlar hem de çocuk için kaba döndürebilir. Uzmanlar anne ve babaların çocuğu yemek yemesi için zorlamaları gerektiğini belirtiyor. Zira zorlama ters etki yaratır ve bu ne kadar sık tekrarlanırsa da çocuk yemeği o kadar şiddetle reddeder. Çocukla yemek konusunda zıtlaşmamak en doğru tutum.

Çocuklara sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmak isteyen ebeveynlere şu önerilerde bulunuyorlar.

😊 Çocuklar anlatılanı değil gördüğünü taklit eder. Bu yüzden anne-baba ve çocuğun bakımından sorumlu kişilerin kendi beslenme davranışlarına dikkat etmeleri lâzım. Ebeveynler yemek seçmeyerek, değişik tatları deneyerek çocuklara örnek olabilirler.

Yenilikler... Buluşlar... Yenilikler

Kemik tozu üretildi

Çukurova Üniversitesinde görevli bilim insanları laboratuvar ortamında sentetik kemik tozu üretti. Kemik ameliyatlarını kolaylaştıracak ürün ortopedi, beyin ve çene cerrahisi ile diş hekimliğinde kullanılacak.

Çukurova Üniversitesi (ÇÜ) Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mehmet Kürkçü, çene cerrahisinde ve ortopedi ameliyatlarında kullanılan sentetik kemik tozunu (greft) uzun süren araştırma ve geliştirme projeleri ile üretmeyi başardıklarını belirtti.

Sentetik kemik malzemesini, gerekli belgelendirme işlemlerini tamamlayarak seri üretimine geçmeye hazırlandıklarını aktaran Kürkçü, şöyle konuştu: "Üretilen sentetik kemik tozu sayesinde kemik ameliyatları daha kolay geçecek. Ürün ortopedi, beyin cerrahisi, diş hekimliği ve çene cerrahisinde kemik boşluklarını doldurmak amacıyla kullanılacak. Yapay kemik, bir takım işlemlerden geçirildikten sonra özellikle ortopedi ve çene cerrahisi ameliyatlarında kullanılıyor. Kırıklarda, ameliyatlarda ve çene cerrahisinde ihtiyaç duyulan kemiğin üzeri yapay kemik tozuyla kaplanıyor. Bir süre sonra bu ürün kimyasal ürün olmadığı için, insandaki kemikle uyum sağlıyor. Dolgu malzemesi olarak kullanılan kemik tozu tedavi sürecini hızlandırıyor. Yakın gelecekte araştırma çalışmalarını tamamladığımız ve belgelendirdiğimiz yapay kemik malzemelerini üretmeye başlayacağız." ■

Muz inme riskini azaltıyor

Araştırmayla, potasyum açısından zengin bir meyve olan muzun, menopoza sonrasında tansiyona bağlı inme riskini azaltabileceği belirlendi.

Amerikalı bilim insanları, 11 yıl boyunca 50-79 yaşındaki menopoza girmiş 90 bin 137 kadının sağlık durumunu inceledi. Katılımcıların ne kadar potasyum aldığı da değerlendirildi. Sonuçlar Amerikan Kalp Derneği'nin "Report" adlı dergisinde yayımlandı.

Araştırma, muz gibi potasyum bakımından zengin yiyecekler tüketen menopoza girmiş kadınların

inme riskinin yüzde 25'e kadar azaldığını gösterdi. Ancak araştırmaya imza atanlardan Sylvia Wassertheil-Smoller, çok fazla potasyumun da kalp için zararlı olduğunu, kişilerin neye ne kadar ihtiyaçları bulunduğunu öğrenmesi gerektiğini de sözlerine ekliyor.

Menopoza giren kadınlarda potasyum-sodyum dengesi bozuluyor. Potasyum vücuttaki sıvı dengesini sağlıyor. Dünya Sağlık Örgütü, günde 5-6 gram potasyum alınmasını öneriyor. Orta büyüklükteki muz 430 miligram potasyum içeriyor. ■

😊 Çocuğa yemek konusunda ısrarcı davranılmamalı. Zorla yedirmeye çalışmak çocukta kendi yaşamını kontrol isteğini daha fazla uyarır. Yemek düşüncesi "kontrol ve inat" gibi olumsuz kavramların bir arada hatırlanmasına sebep olur. Zorla yemek yedirme sonucu oluşacak kısır döngü içinde, çocukla aile arasında iletişim bozulabilir ve çocukta öfke nöbetlerine sebep olabilir.

😊 Oyun ile yemek zamanı birbirinden ayrılmalı. Yemekte çocuğun oyun oynamasına ve oyun sırasında da yemek yememesine özen gösterilmeli.

😊 Yemek saati yaklaştıkça çocuğa açlıktan, acıkmaktan, yemek sonrasında ise doymaktan bahsedilmeli. Böylelikle açlık-tokluk hissini söze dökerek daha fazla farkındalık kazandırılır.

😊 Her çocuğun yemek ihtiyacı ve bünyesi farklıdır, çocuğunuzu başka çocuklarla kıyaslamayın.

😊 Çocuğun yemeğini kendisinin yemesi teşvik edilmeli. Fakat yemek yerken yetişkinler kadar becerikli olması beklenmemeli. Dolayısıyla üstüne ve etrafına dökmesi durumunda çocuğa olumsuz bir tepki verilmemeli.

😊 Yemek saatlerini tüm ailenin katılımının sağlandığı faydalı sohbetlerin yapıldığı çocuğun iyi vakit geçirdiği zamana döndürebilirsiniz.

😊 Çocuğun, beslenme gibi temel bir fizyolojik ihtiyacının karşılanmasının aynı zamanda psikolojik doyumunu da sağlayan bir süreç olduğu unutulmamalı. İnsanlar sevdikleriyle birlikte yedikleri bir yemekte, karınlarını doymuş olmanın vereceği rahatlığın ötesinde ruhsal olarak da doyum yaşayabilir.

😊 Hayat için önem taşıyan görgü kuralları sofrada öğrenilir. Masa etrafında yaşanan ve paylaşılanlar çocukların sosyal davranış yapılarını oluşturur. ■

EVET, MUTFAKTA
BİRİLERİ VAR...

Hazırlayan: Selgin Zırlı Kaplan

Sofralarımızda sonbahar esintisi: KESTANE

Mevsimler dönüyor, yazı geride bıraktık, sonbaharın besinlere yansıyan etkisini sofralarımızda hissetmeye başladık. Eskiden odun sobalarının kızgın sacında pişirip sıcak sıcak yediğimiz kestane artık çorbadan salataya, pilavdan keke birçok tarifte yer alıyor. Pratik ve sıradışı tarif geleneğimizi bu sayıda da sürdürmeye çalıştık. Şimdiden afiyet olsun.

Sebzeli kestane çorbası

Malzemeler: 300 gram kestane, 1 adet havuç, 1 sap pırasa, 2-3 yemek kaşığı tereyağı, 1 diş sarımsak, 1 litre su, karabiber, tuz, muskat cevizi, 1 tatlı kaşığı balzamik sirke, 200 gram krema

Yapılışı: Kestaneleri haşlayın ve doğrayın, sarımsağı ince ince kıyın. Havucu rendeleyin, pırasayı küçük küçük doğrayın. Derin bir tencerede tereyağını kızdırın, kestaneleri ve ince kıyılmış sarımsağı, rendelenmiş havucu ve küçük küçük doğranmış pırasayı da ekleyin. Biraz karıştırdıktan sonra üzerine suyu ekleyin. İyice piştikten ocaktan alın. Tel süzgeçten geçirin veya blenderla pürüzsüz hale getirin. Tuz, baharatlar ve balzamik sirkeyle tatlandırın. Servis etmeden hemen önce kremayı ekleyip karıştırın. Afiyetle olsun.

Kestaneli Pilav

Malzemeler: 25-30 adet kestane, 1 yemek kaşığı toz şeker, 3 su bardağı pirinç, 3,5 su bardağı su, 1 yemek kaşığı sirke, 1,5 yemek kaşığı soya sosu, 1,5 tatlı kaşığı tuz

Yapılışı: Kestaneleri iyice yıkadıktan sonra derin bir tencereye boşaltın ve üzerini örtecek kadar suyla doldurun. Orta ateşte kaynamaya bırakın, kestaneler haşlandıktan sonra 30 dakika kaynar suda bekletin, bu kabuklarını yumuşatarak soyulmalarını kolaylaştıracaktır.

Soğuduktan sonra suyunu süzerek bir kaba alın ve bıçak yardımıyla kabuklarını soyun.

Kestanelerin parlak rengini korumak için şeffaf bir poşetin içerisine alın ve toz şeker ekleyin. Elinizle hafifçe ovarak şekeri kestanelere iyice yedirin. Bu şekilde birkaç saat buzdolabında bekletin. Kestaneleri buzdolabından çıkarttığınızda fazla şekeri yıkayın.

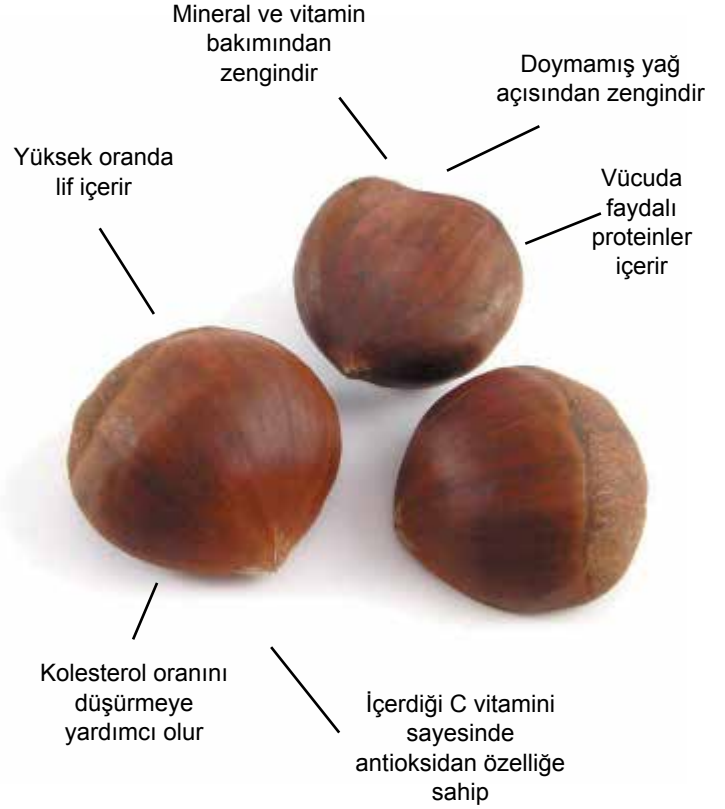
Pirinçleri yıkayın. Tencereye pirinçleri, suyu, soya sosunu, sirkeyi ve tuzu ekleyin, üzerine kestaneleri dökün, karıştırın, kapağı örtün. Pirinçler tamamen piştiğinde altını söndürün. Altını söndürmeden 10 dakika önce bir kez karıştırırsanız daha iyi demlenecektir. Afiyet olsun.

Kestane'nin faydaları

- ✿ Kalorisi düşük olan kestane, mineral ve vitamin bakımından zengindir. Demir, kalsiyum, magnezyum, manganez, fosfor, çinko, potasyum kaynağıdır.
- ✿ Nişasta değeri patates, mısır, muz gibi besinlere yakındır, ancak bunlardan farklı olarak bazı proteinler de içerir.
- ✿ Lif içeriği yüksektir, 100 gram kestanede 8,1 gram (yaklaşık % 21) lif bulunuyor. Lifler, bağırsaklarda kolesterol emilimini azaltarak kandaki kolesterol oranını düşürmeye yardımcı olur.
- ✿ C vitamini içerir. 100 gram kestanede 43 miligram C vitamini vardır. Bu yönüyle zararlı serbest radikallerle karşı güçlü antioksidan özelliğine sahiptir.
- ✿ Kestane, kan hücrelerinin oluşumuna yardımcı olan folik asit de içerir. 100 gramında 62 mikrogram folik asit bulunur.
- ✿ Oleik asit benzeri doymamış yağ açısından da zengin bir kaynaktır. Kötü kolesterolü düşürür, iyi kolesterolü artırır.

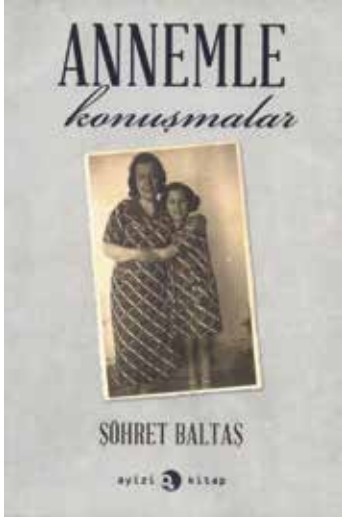
Çay Saati

Kestane Tatlısı

Malzemeler: 1 kg kestane, 4 su bardağı toz şeker, 3 su bardağı su

Yapılışı: Kestanelerin kabuklarına bıçakla kesikler atıp tencerede yumuşayana kadar haşlayın. (Bir gece önceden suda bekletirseniz kabuklarına kesik atmak daha kolay olur). Kabuklarını soyun. Geniş bir tencerede şeker ve suyu kaynatın. Kaynamaya başladıktan 5 dk. sonra kestaneleri şerbetin içine atın. Çok kısık ateşte bir iki saat kaynatın. Şerbetin içinde bir gün bekletin.

Annemle Konuşmalar

Şöhret Baltas / Ayizi Yayınevi / 2014

Annelerimiz, ergenlik ve onu takip eden yıllarda en fazla çatıştığımız insanlar. Kadınlar, annelerini kendileri de anne olduklarında anladıklarını söylerler çoğu kez, annelikten ziyade, yaşlanmak ve yaşam içinde kendi konumunu anlamakla ilgili olduğunu düşünürüm ben annemle barışmanın. Bazıları bu barışma ve karşılaşmayı daha erken yaşa-

yabiliyor, bazıları hiç yaşamadan göçüp gidiyor bu dünyadan.

Ayizi yayınevinden çıkan *Annemle Konuşmalar* adlı kitabında Şöhret Baltas anne-kız arasındaki bu evrensel aşk ve nefret ilişkisine çevirmiş merceği. Ülkedeki sağlık sistemi düzgün işleseydi belki de hâlâ aramızda olacak olan annesi, yani

kaybedilen bir anne hakkında yazdığı için dokunaklı ve iç acıtıcı. Ama yüzleşmeyi, ertelediğimiz duyguları ve zaman zaman da gerçekleri bize hatırlattığı için, kadınlar için çok ağır bir kitap, peşinen söyleyeyim. Bence anneniz yanınızdaysa, sağ salımse, o ve siz hayatınızdan memnunsanız, bu kitabı mutlaka okuyun. ■

Kadın Sağlığı Hareketinden Sesler

Derleyenler: Barbara Seaman, Laura Eldridge / Ayizi Yayınevi / 2014

Bir kadın yayınevi olan Ayizi Kitap, geçtiğimiz günlerde çok önemli bir kitap yayımladı: *Kadın Sağlığı Hareketinden Sesler*, derleyen Barbara Seaman ve Laura Eldridge, kitap kolektif bir emekle Türkçe'ye çevrilmiş. Kadının bedeni ve kadın sağlığı üzerine yazılmış Türkçe'de ne yazık ki çok az kaynak var ve hiçbirinin kapsamı

bu kadar geniş değil. Kitabın diğer özelliği, kadın bedenine, kadınların yaşam evrelerine ilişkin her sorunu, her evreyi, kadın bakış açısıyla ve kadın tanıklıklarına başvurarak anlatması. Reglden hamileliğe, doğumdan doğum kontrolüne, jinekolojik cerrahiden kürtaja kadar kadınları ilgilendiren her meseleye ilişkin, konunun uzmanı kadın

yazarlardan çeşitli makeleler içeren kitapta modern tıbbın toplumsal cinsiyet perspektifinden eleştirisi de yapılıyor. İki cilt olarak düşünülen kitabın birinci cildi epey kapsamlı ama sağlık sorunlarınız hakkında doğru bir perspektifle bilgilenebileceğiniz bir ansiklopedi olarak da değerlendirebilirsiniz onu. ■

Patron Baba ve İşçileri - İşçi sınıfı, köylülük, paternalizm

Hasan Güler / İletişim Yayınları / Eylül 2014

Hepimiz işverenlerden çok sık duymuşuzdur “Biz burada bir aileyiz, sendikalaşmaya ne gerek var, gelin bana söyleyin, konuşalım, anlaşırız, derdiniz çözümü buluruz.” vs. diye. Özellikle kadın işçilerin yoğun olduğu işyerlerinde bu kalıp çok kullanılır. Kendini aile babası yerine koyan işveren, ona itaat ettiğinizde, her türlü olumsuz şartı kabul edip, onu velinimetiniz olarak gördüğünüz sürece iyidir, ama çizgi dışına çıktığınızda aynı cezacı babalar gibi, size kapıyı gösterir. Küçük işletmelerde ve yer-

lerde bu kalıp çok kullanılır. Hasan Güler Patron Baba ve İşçileri ismiyle İletişim Yayınları'ndan çıkan kitabında, işçileri yönetme biçimi, bir iktidar biçimi olarak Çanakkale'nin Çan ilçesinde kurulmuş Seramik fabrikası örneğinden hareketle Türkiye'de sanayi ve sınıf ilişkilerindeki paternalizmi anlatıyor. Fabrika içindeki iktidar biçimlerini ve bunların birbirleriyle kesim noktalarını anlamak, özellikle sendika örgütlenmecileri, örgütlenme amacı güden sendikacılar açısından ufuk açıcı bir özellikte sahip bizce.

Kadın örgütlenmeleri açısından, patriyarka ve kapitalizmi iki ayrı sömürü sistemi olarak ele almak, öncelikler sıralamasında eviçi emek sömürsünü öne almak bize daha anlamlı geliyor. Çünkü kapitalizm, sanayi kapitalizmi ortaya çıkmadan önce de kadınlar ev işleri yapıyorlardı ve onların görünmeyen emeğinden faydalananlar vardı. Ama elbette ki bu gerçek, görünürü anlamlandırmanın da önemini ortadan kaldırmıyor. Değişik bir çalışma öneririz. ■

Cemile Teyze

Yaşlı bir kadının tutunma hikâyesi ya da haklıdan yana olmak...

Peynircim Kadıköy Çarşı'dadır, yıllardır oradan alırım, her şeyin hızla değişip bozulduğu bir dönemde, onlar hâlâ belli bir kaliteyi tutturabiliyorlar, hayatımda bir konuda -peynir zeytin de olsa bu- belli bir sürekliliğin olması bana güven veriyor. Pazar günü çıkayım peynir meselesini halledeyim dedim.

Kadıköy çok kalabalık olmaya başladı. İki senedir fark ediyordum, ama bu yıl adeta bir patlama oldu. Çarşıdaki kitapçılar birer ikişer kapatılıyor, yerlerine yiyecek içecek dükkânları açılıyor. Kuru kahvecilerin hepsi artık çay kahve satıyor.

Epey de müşterileri oluyor... Ama bir yandan da Kadıköy Çarşı o eski kozmopolit yapısını kaybediyor. Tarihsel dokuyu ve çarşının bir kültürel yapıyı da barındırdığı gerçeğini gözden ırak tutmadan, bir düzenleme yapılamaz mı?

Kadıköy Belediyesi'nin burada yaşayanlara yönelik bir takım toplantılar yaptığını biliyorum. Birlikte yönetelim filan gibi bir şeyler... Hatta tesadüfen birine de katıldım.

Katılanların bu süreçlere ne kadar etkileri olur bilemiyorum, ama bulunduğumuz mahallede, ışıklıdirmalar ve kadınlar için özellikle de benim gibi zamanın büyük bir bölümünü evde geçiren kadınlar için yapılması gereken şeylerden bahsettim...

Yaşlıyım ve kadınıym diye kimse anlattıklarına kulak vermedi... Kızıma söyledim "Cinsiyetçilik her yerde annemim" dedi. Ama bana kalırsa esas mesele, yaşlı olmam. Kadın olmam ise durumu biraz daha ağırlaştırıyor. Yaşlıları pek önemsemiyor bu toplum, hayatın içinde olmalarını da pek istemiyor. Onlara birilerinin, yaşlanınca insanın bütün bildiklerini unutmadığını hatırlatması gerekiyor. Şöyle de bir şey var elbette. Benim yaşımdaki erkekler parlamentoda milletvekilleri olarak varlıklarını sürdürüyorlar hâlâ, televizyonlarda ancormanlık, gazetelerde köşe yazarlığı yapıyorlar. Misal mi alın Güneri Cıvaoğlu'nu, alın Mehmet Barlas'ı, kimse onlara bunadınız çekilin bir kenara artık demiyor. Böylelikle biz de onların engin bilgi birikimi ve tecrübelerinden mahrum kalmıyoruz(!). Di mi ama?

Otur torununa bak da ne olur?

Fakat, yaşamını okumaya yazmaya adanmış, ama iktidarla, şöretle pek alakası olmamış, emekli olarak bir kenara çekilmiş benim gibi kadınlara yaşlı, bunak kadın muamelesi yapıyorlar. Bunu yapmadıkları zaman da otur torununa bak, şeklinde göndermelerde bulunuyorlar. Ne oluyor size, siz benim kim olduğumu biliyor musunuz bi kere?

Mehmet Barlas'tan Bülent Arınc'a kadar bir grup iktidar sahibi adama kimse kalkıp da, ya öyle vara yoğa ağlama, ya da kardeşim, neden hep iktidar sahipleriyle empati kurarsın, CHP iktidardaysa CHP'li, ANAP iktidardayken ANAP'lı, AKP iktidardayken

AKP'li olmak zorunda mısın? Bunu yapacağına git evde torunlarına bak, demiyor. Bu ne kadar büyük haksızlık. Şeytan diyor ki, neyse şeytanın dediklerine kulak asmayayım.

Ama kardeşim bu toplum da kafamı bozmuyor değil, kendilerine bir lokma yararı dokunmayan iktidar sahiplerini destekler. İşçiler neden mesela, sendikalaşmanın önünde engel teşkil eden yasaları çıkaran insanlara oy verir. İş kazalarında yaşamını yitirenleri değil de patronları destekleyen kişileri el üstünde tutar.

Her durumda güçlünün ve egemenin yanında yer alacağımız yerde oturup ne yaptığımız konusunda bir düşünmemiz lâzım. Toplu pazarlık masalarında çözemediğimiz ücret sorununu, grev silahını kullanarak çözmeye çalıştığımızda patronun çağırıldığı ve bizleri coplayan güvenlik güçlerinin, bizim o veya şu nedenle sevmediğimiz insanlara şiddet uyguladığında haklı olabileceği algısını kırmamız gerekiyor mesela. Sizin haklı mücadelenizi bastırmanın, bu mücadelede sizden değil de güçlüden yana tutum alanların, başka bir yerde nasıl güçlüden yana değil de haklıdan yana tutum alacağını düşünebilirsiniz?

Yine de dönen dünya

Bütün gün malum televizyon kanallarını izler, hep aynı gazeteleri okur, kafalarımızı havalandırmayı unutursak, beynimiz oksijensiz kalır, olaylar arasında bağlantı kurmayı, kendi yaşantımızla bizim gibi yaşayanların hayatları arasındaki benzerliği unuttur, kendimizi mazlumla değil, zalimle özdeşleştirsek halimiz duman. Çünkü bütün baskıcı rejimler halk arasında böyle bir rıza oluşturarak iktadarlarını, zulümlerini sürdürürler. Televizyonlar, gazeteler, propagandalar, ajitasyonlar bunun için var sevgili kızlarım.

Zulme karşı mücadele etme gücünü kendinizde bulamıyor olabilirsiniz, haklıdan yana olmak, bunu açıkça ifade etmek sizin için çok risklidir belki de, ama unutmayalım baskı dönemlerinde zulme ortak olmamak bile insan kalmamızı sağlayabilir.

Tarih gündelik kaygılarımız, çıkar hesaplarımızın dışında kendi zamanında ilerler ve onun mahkûm ettiklerini hiçbir güç yeniden diriltemez. Güneş sisteminin merkezi dünya değil güneş dediği için engizisyon mahkemesinde yargılanan Galileo Galilei yargılamanın ardından taaa 16. yüzyılda "Dünya yine de dönüyor" demişti biliyorsunuz. İnsanlık, o dönemin muktedirleri engizisyon yargıçlarının isimlerini değil de Galilei'yi anıyor. Çünkü dünya onun dediği gibi dönmeye devam ediyor hâlâ... ■

En Genç NOBEL BARIŞ ÖDÜLÜ sahibi

MALALA YUSUFZAY

Pakistan'da kız çocuklarının eğitim hakkını savunduğu için 9 Ekim 2012 tarihinde, henüz 14 yaşındayken Taleban tarafından başından vuruldu. Hayatta kaldı, iyileşti, kaldığı yerden devam etti. Mücadele azmi onu 17 yaşında 'en genç' Nobel Barış Ödülü sahibi yaptı. Barışa en çok ihtiyaç duyduğumuz bir dönemde Malala'nın sesi sesimize güç katıyor.

Eğitim için barış şart.

Dünyanın birçok

yerinde savaş ve terör çocukları okullarından ediyor. Bu savaşlardan yorulduk. Dünyanın çoğu bölgesinde kadınlar ve çocuklar acı çekiyor...

Kanatlarımı kırpmayıp uçmama, kızların köle olmadığını dünyaya göstermeme izin verdiği için babama müteşekkirim. Her kız çocuğu hayatında ilerleyecek güce sahiptir. Yalnızca anne, kızkardeş, eş olarak değil, aynı zamanda bir kimliği de vardır. Kız çocuklarına bir erkek çocukla aynı haklara sahip olduğu öğretilmelidir."

(Malala Yusufzay'ın Nobel Barış Ödülü konuşmasından)